PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL
213
E47
1893
v.1

Eldem, Isma'il Hakkı
Mu'asir şa'irlerimiz

2331

16/60

Eldem, İsmāʿīl Hakkı
2331

معاصر شاعرلرمز

[برنجی دفتر]

Muʿāṣır şāʿirlerimiz

محرری :

اسماعیل حقی

معارف نظارت جلیله سنك رخصتیله طبع اولنمشدر

استانبول

(عالم) مطبعه‌سی احمد احسان وشرکاسی

۱۳۱۱

PL
213
E47
1893
v.1

عالم مطبعه سی

LIBRARY
MAY 30 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

— فائق اسعد بكه —

محررك مطبوع ودردست طبع بولنان آثاری

انتقادات ادبیه

احمد مدحت افندی — اون دردنجی عصرك ترك محررلرندن
اکرم بك — » » »
جودت پاشا — » » »
شمس الدین سامی بك — » » » دردست طبعدر
معلم ناجی افندی — عثمانلی مشاهیر ادباسندن
احمد وفیق پاشا — » » » دردست طبعدر
معاصر شاعرلرمز — [برنجی دفتر]
معاصر شاعرلرمز — [ایکنجی دفتر] دردست طبعدر

حکایه‌لر

ایکی حقیقت : آراکل کتبخانه‌سی جیب رومانلرینك یدنجیسیدر
یادکار : ملی و اوفق فقره‌لردن مرکبدر [دردست طبع]

ترجمه‌لر

رافائل [جلد ۲] آراکل کتبخانه‌سی جیب رومانلرینك طقوزنجی واوننجیسیدر
طالعسز [رومان] اوقتاوفوییه‌دن مترجمدر . مکتب غزته‌سنده تفرقه ایدلمکده‌ در
غرازیئللا — لامارتیندن مترجمدر [دردست طبع]

آثار سائره

سودای خزان : مجموعهٔ اشعار
منتخبات تراجم مشاهیر : برنجی قسمی
منتخبات تراجم مشاهیر : ایکنجی قسمی — رخصت رسمیه‌سی استحصال اولنمشدر
ادبیاتمزك غربده‌كی مناظری . . . . . » » »
میر علی شیرنوائی وچغتای شعراسی : مکتب غزته‌سنده تفرقه ایدلمکده‌در

نابی زاده ناظم بك

اوراق بر مطالعه

مؤاخذات ادبیه ـ که ماهیتی اقتضاسیله هر جنس آثار ادبیه‌نك تدقیق ومطالعه‌سنی شاملدر ـ توسع وترفع وبیطرفی جهتیله دائما ترقی ایده‌بیلور ایسه‌ده هر وقت قطعیت ومطلقیتدن محروم اولدیغی ایچون صحت واصابتنده‌ده دائما تردد اولنمق طبیعیدر. چونکه اشکال واطوار واحوال عمومیه‌نك الده ایدلمسی احتیاجی، مناظر خصوصیه‌یی کوزدن نهان ایدر. قوانین موضوعهٔ ادبیه؛ وقایعی، اشخاصی، ادبیاتی. آثاری اخفا ایدر. فقط نظریات جهتندن یعنی حرکاتك، موا-

قعك ، اقالیمك ، احوال جمعیت بشریه ومدنیتك وامزجۀ ملیه‌نك نظریاتی اعتباریله ینه توسع وترقی ایدر . مؤاخذات ادبیه‌دن وتاریخ ادبیاتدن عادتا تاریخ فلسفه و حتی تاریخ قدر فائده مأمول ایدن ادیب حکیم ـ ویقتور قوزه‌ن ـ ادبیاته متعلق درسلرنده دیرکه : بکا برمملکتك خریطه‌سنی . صورت تشکلنی ، اقلیمنی . میاهنی ، بتون جغرافیای طبیعیسی ایله محصولات ترابیه‌سنی ، مجموعۀ نباتاتنی و حیواناتنی ارائه ایدیکز . سزه بو مملکتده طوغوب بیویه‌جك شخصك نه اوله‌جغنی . مملکتك تاریخنده نه‌کبی بر وظیفه ایفا ایده‌جکی حقنده ممکن مرتبه معلومات ویره‌بیلیرم .

دیکر طرفدن افکار شاعرانه‌نك قواعد

مطرّده آلتنه وضعنه طرفدار اولمیان حقایقشناسان ادبدن بری ده دیرکه: بر فکر شاعرانه‌یی کندیسنه الهام اولنان ذاتدن ایی کیم تقدیر ایده بیلور؟ سرمست اذواق اولان قوهٔ خیالیه‌یی عقل تعقیب ایده بیلورمی؟ ذوق صمیمی و مستریح آکاترك الجام ایدرمی؟ شعرك شدت وقوتنده‌کی درجهٔ اقتدارینی کورمك استیانلر بو سمند متهورك سربستجه جولاننی سیر ایتملیدر! چونکه کوزللکی یالکز آزاده‌سر-لکنده‌در. تعلیم وتربیه بالعکس شدت تهورینی واطوارنده‌کی اصالت ونجابتنی تعدیل ایدر. واقعا کندی حالنده براقلدیغی وقت بر قاچ کره اوته‌یه برویه آتیلور و بو اثناده بعضاً حفرهٔ قضایه‌ده سقوط ایدر؛ فقط بو سقوطنده دخی سربست

اولدیغی وقتکی عظمت وبساطتنی محافظه ایدر. قصیده وغزل کبی اشکال نظم ایستنیلدیکی قدر تحدید و قواعد مطرده تحتنه وضع اولنسون ! بوکا برشی دیه‌مز. لکن بر شکل معین آلتنده اولمیوب طبیعتدن طوغدیغی کبی یازیلان اشعار حسیه‌یی نامحدود برحالده براقملیدر.

بوکا. فکر ودهاء برحدوشکل تعیین ایده‌مز. بیوك شیلری بیوکلکله تدقیق ایتملیدر. بناءً علیه بو مقوله اشعاریده کندیلرینی تولید ایدن بیوکلك و قدرت نسبتنده بر بیوکلك ایله تلقی ایتملیدر!

بو مجموعه‌ده اساس تقدیر و تدقیق اتخاذ اولنان مسلك بسبتون بشقه برنقطهٔ نظردن تعیین ایدلمشدر.

برقومك ادبياتى . يالكز او قومك حيات مذهبيه .
سياسيه واجتماعيه سنك مرآتى ديمك دكلدر . كنديسى ده حد ذاتنده موجوددر . شاعرلرك ، منشيلرك
بلاغت وفصاحت پردازانك غايهٔ مقاصدى بردركه
اوده كوزل اثرلر حصوله كتيرمكدر . صنايعده
كوزللك السه كندى باشنه وآيريجه تدقيق اولنه -
بيلير . بناءً عليه بر اثر ، اساساً كوزل اولديغى
تقديرده انك مؤلفى ، مؤلفنك طوغديغى مملكتى .
حيات شخصيه و اجتماعيه سى بيلنمديكى حالده
دخى محتوى اولديغى رونق وصفوت وحيات
تقدير ايديله بيلير . چونكه كوزل بنفسه موجوددر .
زمان و مكانك شرائط خارجيه سندن هيچ برينه
تابع دكلدر . - حكمت بدايع - فنى بونك صفت

واهميتنى تعيين ايدر . لكن صنعته متعلق آثارك منحصراً كوزللك نقطهٔ نظرندن تدقيق ايديله‌بيله‌جكى قبول ايدلديكى حالده دخى بو مطالعه‌يه زمان ومكان اعتباريله الده ايديله‌جك معلوماتك علاوه‌سى‌ده حائز فائده و منفعت اولديغى كيمسه طرفندن انكار اولنه‌مز .

فرضا « فردوسئ طوسى » نك شهنامه‌سنى اله آلهلم : مؤلفنك اسمنى ، ياشاديغى زمانى عائد اولديغى مكتب ادبى‌يى بيليورز ! اوحالده بواثر نفيسك احتوا ايتديكى عظمت تصاوير وحسياتى سببلى بولورز . چونكه اومكتبك باشلو برشرفى‌در وايران آسمان ادبندن منعكس برضياى شعشعه‌دار ديكمنده‌در . كذا مصورك لوائحنده

ابذال ایتدیکی الوانك حکمت افراطی ده تظاهر ایدر. بنابرین دنیله بیلورکه فردوسی . اثرنده تاریخدن زیاده کوزللکه اسناد اهمیت ایتمشدر . واقعا اثر ، بوکون برمثلی دها میدانه کتیریله میه جك درجه ده کوزلدر. بوکوزللکنی ده الی الابد محافظه ایده جکی بدیهی اولمقله برابر مؤلفنك تاریخ نقطهٔ نظرندن اولان مسامحات ویا مبالغاتی ده قابل انکار دکلدر . هر نقدر شعر ، موسیقی وباخصوص رسم وهیکلتراشلق کبی بالرؤیه تدقیق اولنان اقسام صنایع نفیسه ده حقیقته موافقت قطعیه نك بر درجه یه قدر اهمالی یعنی لوایح حقیقیه نك الوان خیالیه ایله تزیین ایدیله بیلمه سی جائز کوریله بیلورسه ده بوموافقتك بسبتون لزومسز اولدیغنی ادعا ایده بیله جك پك آز بولنور !

اشته بو مجموعه‌یه انتخاب اولنان اشعارده‌دخی اوّل امرده کوزلکه دقت ایدلمش اولدیغندن بومزیتی حائز کورینن شعرلر — ایستر یکی، ایستر اسکی طرزده یازلمش ویاخود لسان آخردن ترجمه ایدلمش بولنسون — بلا استثنا قبول ایدلمشدر. اشکال خارجیه‌دن زیاده مزیات معنویه‌یه کوزه‌دلدیکی جهتله الڭ صمیمی، الڭ حسی بعض شعرلرله برابر قصیده، غزل ومستزادلره ده تصادف اولنه‌جقدر.

انتخابات‌ده برکونه تقدیم وترجیح اشکالنی آلمامق اوزره ترتیب جهتیله هیچ بر انتظامه رعایت ایدلمامش ویالکز مطبوع، غیر مطبوع اثرلرینه دها اوکجه دسترس اولنه‌بیلان شاعرلر بالطبع دیکرلرینه تقدیم ایدلمشدر. پیدرپی تعاقب ایده -

جك مطالعات و مسرودات السه اشعار مندرجه‌دن زیاده شاعرلرینك تشریح هویتنه خادم اوله‌جق صورتده قلمه آلنمشدر .

مجموعه‌مزه اهدا بیوریلان اشعار غیرمطبوعه میاننده بعضاً اوقدر کوزلرینه تصادف اولنه‌جقدرکه هربری ، حسیات وهوسات بشریه‌نك الك اصیل والك صاف بر انجلاکاهی عدینه شایسته‌در . بوکبی نفائس آثار ایله کسب ارتباط ایدیلنجه بر آره‌لق حقایق مؤلمهٔ حیاتدن تعرّی ایدیلور : ظلمات آره‌سنده برضیای صافك تنوّر ایتدیکی کوریلور وبتون ادبیته لایق آثارك جملهٔ شرائطندن . روح بشرك احتیاجات دائمه‌سندن بولنان خیالك جولان ایتدیکی فضای علویته ترفع ایدیلور .

اسماعیل صفی

نابی زاده ناظم بك

منظوم ومنثور نشر ایتدیکی آثار متعدده سیله جامع السیف والقلم عنوان محققنه مظهر اولمش اولان مرحوم نابی زاده ناظم بك ادبیاتده دخی علوم وفنونده اولدیغی کبی ابراز اهلیت واقتدار ایتمش صمیمی و فطری بر شاعر ایدی. اشعار موجوده سنه نظراً کندیسنی او صنف شعرا میاننه ادخال ایتمك قابلدر که حسیات قلبیه یی؛ کافهٔ مناظر مختلفه سی، تمایلات و انجذابات و اذواق وهوساتی ایله برابر تشریح وکذا محاسن طبیعیهٔ کونیه یی، صحرا ومقابری، سکونتفزا اورمانلری ، دوشوندیریجی قورولوقلری ایله برابر تصویر ایتمکی سورلر. مع مافیه بعض خفیف ومنفرد شعرلری ده واردر که ناظمك رونق تفکر وحسن بیانی کوسترر.

ترجیح ایتدیکی مناظرك اکثریسی عالم صمیمیت

وبداوته مخصوصدر. بزه بر کوپلی قزك صاف و پاك قلبی الك اوفاق حسیاتنه وارنجه‌یه قدر تشریح ایتمك، لواح شعریه‌سنده دائما مناظر اهلیه‌یی ترجیحاً تصویر ایتمك ایستر. هوای صافی، صحراده گذارش اوقاتی، چمنزار ایچنده آغاجلقدن تونللر آلتنده مغمومانه حسبحالی پرستش ایدر.

گاه برغربزده بوم شوم طالعك نغمات محرقه‌سنی، فدانندن قوپمش بر یاپراغك روزگاره تبعاً سرسریانه طیرانی سور، گاه قدری بیانمه‌مش برسعادته بوش‌یره محو اولان برعنایته آغلار.

بعضاً فکر شاعرانه‌سی، «عثمانلیلرك امیرشیری» و «میدان شهامتك دلیری» اولان حضرت فاتحك اوصاف جلادتنی ثنایه‌قدر تعالی ایدر؛ بعضاً بروالده نك‌سنی، برصبی بکاسنی تصویر درجه‌سنده کسب نزاکت وصمیمیت ایدر.

مرحومك، اضطرابات قلبیه‌یی طبیعتك لواح نشئه‌ناکیله تلفیق وتأنیس خصوصنده مهارتی واردی. بوکاده دلیل اناطولی حصارنده برمزارلق اسمنده‌کی نشیده‌سی، وباخصوص بو منظومه‌نك صوك پارچه‌سیدر.

تسلیتیاب اولمسی ممکنسز کورینان بریأس مضطربانه بوراده نه قدر حقیقی و نه قدر مؤثر بر صورتده ارائه ایدلمشدر! مرثیه‌نك تفرعات تصویریه‌سی هیئت عمومیه‌سنه نه قدر خوش، نه قدر دوشوندیریجی بررنك بخش ایدییور! اثر، موافق ذوق سلیم اوله‌جق صورتده تحدید ایدلمشدر. چونکه بودرجه صمیمی برناله‌ٔ اضطرار لزومندن زیاده تمدید ایدیله‌جك اولسه طبیعیلکنی و بناءً علیه خاصهٔ تأثرینی غائب ایلر.

نابی زاده ناظم بك دائما غریبانه وفقط مستریحانه بر متروکیت، آشکار بر صافدرونی ایچنده یشاردی. تمایلات قابیه‌سی سرت وپارلاق رنکلردن زیاده الواح رقیقه ومشفقه‌یه تعلق ایدردی. بعض تصاویر ولوایحك زیرینه یازدیغی اوفاق وساده لوحانه نظملرندن هله بر ایکیسی حقیقةً تقلید ایدیله‌میه‌جك درجه‌ده کوزلدر. دنیله‌بیلرکه طبیعتك بو مختفی ومعتزل پارچه‌لرینی بوندن ایو تعریف ایتمك، بوکبی مواقعی بوندن زیاده روحلی حسیات ذاتیه ایله جانلاندیرمق ممکنسزدر. ناظم بکك اشعاری مطبوعدر. کندیسی هم شاعر، هم منقد وهم‌ده حکایه نویس ایدی آثار منثوره‌سی حقنده سردوبیان ایدیله‌جك مطالعاتك

بورایه تعلق اولەمیەجغی جهتله یالکز حکایه نویسلکدەکی اقتدارینك قدرت شاعرانەسندن دوبالا اولدیغنی اعتراف ایله اکتفا ایدیلور .

بعض آثار مطبوعه حقندەکی مطالعاتی وباخصوص صوك زمانلرده قدمای ادبای عثمانیەدن بعضلری حقنده [ثروت فنون]ه یازدیغی تمهیدات وانتخاباتی صنعت انتقاده اولان وقوفنك استخفاف ایدیلەمیەجك بر درجەده اولدیغنی کوسترر .

« سیئهٔ تسامح » ایسه مؤلفنك قدرت انتقادیەسندن زیاده تجودەکی درجهٔ اقتدارینی ارائه ایتمکده در .

نبی زاده ناظم بکك اشعار منتخبه‌سی

فاتح

ای برق مجسم جلادت !
ای هیکل صولت و بسالت !

ای آفت لرزه بخش سطوت !
ای خارق اقتدار و نجدت !

ای لمعهٔ فیضبار فطرت !
ای شعلهٔ مشعل نجابت !

عرفانسین سن تشخص ایتمش
بر موهبه‌سین تخصص ایتمش

تتردی حماسکله دنیا
فخر ایتسه سزا سنکله عقبا .

برحمله که مفتقردی نخوت
شمشیریکه جان ویرردی فترت :

برضربه‌که قول اولوردی طاقت
بر امریکه قارشو بر حکومت .

برهمتکه دوشردی مطلق
اقلیملر اسیرك اولمق

اوّل صدمه که تخت قیصر
پامال شکوهك اولدی یکسر !

سن فاطره‌یه رقابت ایتدك
کویا عرض کرامت ایتدك :

دریالره قلب ایدنجه برّی
امواجدن ایلدك تبرّی !

سن شرق ایله غربه نور صالدك
خورشید کبی جهانی آلدك .

شان کونلری برقلر صاچارکن
خان بیلدیرمه مثال ایدك سن .

سن بارقهٔ شرفسين اکمل ،
چکدك يد غالبه‌کده مشعل .

سنسين بزه معرفتده رهبر
شاهين کمال وفکره شهپر .

عثمانليلرك امير شيری
ميدان شهامتك دليری !

صارصاردی جهانی نام « فاتح »
ضرب مثل : — اقتحام فاتح ! —

بيشكده ظفر ايدردی سجده ،
آرقه‌کده غزا کليردی وجده !

قدرتده همان زمان ايدك سن
حيرتده قهرمان ايدك سن .

نامك آکيلجه برسکونت
عزمك دوشونجه بهت وحيرت !

تربه‌کده اولان سکوت افصح ،
بيلديرمده قدرنك موضح !

سن مدح حبیبه مظهر اولدك ،
نعمتلر ایله مبشر اولدك .

بن وصفكه خیلی جرأت ایتدم
براولمیه‌جق طریقه كیتدم .

فكرمده امید منجلیدر :
لطفك بیانیركه پك جلیدر .

عفوك ، كرمك مآله صیغماز
تصویره دكل خیاله صیغماز !

— هوس ایتدم — دن

فجر

ای باد صبح ! هانكی زمینه عزیمتك ؟
بخش ایلمشدی عالمه نزهت طراوتك .

ای بی‌وفا ! شولرزشه باق برلك خسته‌ده
تاب فراق ایله صاراران وردرسته‌ده .

اس ، اس‌ده کیت حرمسراسنه گیر نازنینمك
بیدار ایتمسین آنی عکسی اینمك :

اوقشا وجود پاکنی — اما سکوت ایله
براهتزاز ویرمه اوپرچلره بیله .

نقل ایت روایح چمنی جملةً اکا ،
فردایه منتظر طورورم بویله بن سکا .

— مبنی مبنی — دن

کهنه زمین

غریبدر بوکه هردم جهانك ای بابل ،
کزر لسان ثناسنده شانك ای بابل !

نه شاعرانه مقالك وار ای خطیب ادیب
ویرر خیاله تهیج بیانك ای بلبل !

ترنماته سبب نشئه‌می ، المی نه‌در ؟
مهیجی نه‌او تتره‌ك صدالك ای بلبل ؟

علی‌الشفق نغماته کیریشدیکك کبی سن
کیدر اراده‌سی هپ اخترانك ای بلبل !

قرانلق اورمان ایچنده نه‌دلنشین اولیور
کثیف عالم سبز آسمانك ای بلبل !

غنای طبعکه مقیاس اولور قلندرلك
دکل کوزکده عطاسی زمانك ای بلبل !

ـ روایته کوره ـ عاشق ایسه‌ك سوملی کله
خوش ایله خاطرینی باغبانك ای بلبل :

— مینی مینی — دن

اشعار اخیره‌سندن

اولوردی کوکلمه البته بربیوك خدمت
مساعده‌کیم اکا ویرمسه‌ك بیوك جرأت .

اوصاندیرر سنی خوفم اودر تمادن
نه‌کار ایدر اوزمان بیك تلاش ، بیك شدت !

فقط نصل طایانیر جان فراق یکدمکه
تصوریله بیله فکری قاپلیور خشیت !

سن اولماسه‌ك نه‌اولوردی دلرمیده دوشون ،
زوالی بولدی سنکله تفکره قوت .

سرشك شوقی سربوب ایاغکك توزینه
بویولده ایلیه‌یم بن‌ده کسب علویت .

جمال صاف صفا بخشکه بوشکرانلر
روا دکلمی صایلسه خلاصهٔ صفوت .

امیدلر بیوتن جلوهٔ مروتکه ،
کمال شوق ایله اولسون بودرلو بیك منت !

سزا دکلمی سکا نسبتیله فخر ایتسه ؟
صباحتك بیله کوستردی صورت حیرت .

سنك اوطاقتی پامال ایدن جمالکدر
ویرن صفای نوازشله عمریمه طاقت .

برطرفدن عشق جانان غرق ماتم ، لرزه‌ناك
برطرفدن سمعه چارپار صدمهٔ عمر وهلاك .

بویله حزن آلود عمرك بن فناسندن حزین ،
آه کیم اما دل اول حزنك دوامندن امین !

(یاردن مهجور ایکن دوشدم دیار غربته)
قالمادی قدرت دماغمده حضور فکرته .

اضطرابمدن خبیر اولسیدی جانان برزمان
شمدی پیچ وتابم اولمازدی بورتبه خصم جان .

ای قوش ! ای برکولکه‌نك آردنجه پرجنبان ملك !
قیل تردد محرکگده تیز پرواز اولمایلك .

سنده‌ده وارسه محبت نامنه قهر حيات
فكر آرام وسكونی نافله بريانه آت !

ای نهايتسز بوچوللرده بيتن بچاركان !
سوزش هجرانمی ياخورشيدمی آتشفشان ؟

شد رحل ايلر حياتم ساحهٔ آلامده
عشق حسن اما ثبات ايلر طورر آرامده .

بويله بيلمزدم مساط بن بوكا فرعاتی
كلدی آرقه‌مدن ديار اغترابه جنتی .

آلفره دوموسه

مناجاتندن

ای كنهنك وقوفنه امكان بولنميان
انكاره يلتتن سنی سويلر يمان يالان .

قيل مستجاب دعوتمی خالقم بنم
امركله خاك ومحو اوله‌جق شبهه‌سز تنم .

آدم صانیرکه کوکده آرارسه سنی بولور
اسرار ذات وحکمتکه آشنا اولور ؛

اما ینه تنزل ایدنجه وجودینه
قانع اولور سنك اول آن وجودیکه .

حزننده ، خنده‌ننده ، غرامنده هرزمان
اللهنك اراده‌سنی ایلر اتقان .

عالمده الك شرفلی فضیات ، صفای جان
ذکرکله درك عز وجلالك اولور همان .

سرتابسر شکوهکه تحمید ایدر جهان
عشقکله نغمه‌ساز اولیور مرغ آشیان

برداملا آب ایچون سکا بیك جان نیازکار
اولمقده فکرتکله کوکل حیرته دوچار

راضیمیدر مراحم واشفاق عزتك ،
دوشسونمی یادیز اوستی مقران وحدتك ؟

اناطولی حصارنده

مزارلق

بو سکوت بلیغ وحزن فصیح ،
خطبهٔ بی‌مقال روحانی ،
صنعت قدرتی ایدر توضیح
بونه علوی جهان نورانی
نه نشاط وصفای وجدانی !

*

بونه وحشت ایچنده انسیت
بونه ظلمت ایچنده نور بقا !
بو فضای سماده بیك حیرت
نیجه بیك آفتاب فکر آرا
یاغدیرر نور هیئتنده صفا

*

طاش دکل کوردیکك اوسنك خراب
شاعر معجز طبیعتدر .
نه بلیغانه ایلمکده خطاب

صانکه بر نسخهٔ فصاحتدر
متحجر مثال عبرتدر

*
* *

هر گیاه زمینی بشقه زبان
هر آوج خاکی بر دکر عالم
هر ورق بیك کتاب ایله یکسان
بو فیوضاتی فکر ایدوب هر دم
متحیرمی قالماسین آدم

*
* *

اوغرادقجه صبا بو فردوسه
کچه‌مز درعقب صفاسندن
باشلایوب هر شکوفه‌یی لمسه
بر طراوت آلیر تماسندن
حصه آلمق دیلر هواسندن

*
* *

نه‌قدر نازلی نازلی کیتمه‌ده‌در
هله بر عطف دقت ایت درهیه .
اوده اعلان حیرت ایتمه‌ده‌در .

صانكه مفتون كبى بو مقبره‌يه
كوكصو حسرت جكر بو مشجره‌يه !

*
* *

سرولر اهتزاز ايتدكجه
نغمهٔ دلفريب اولور پيدا
ابديت ايچنده كيتدكجه
غيب اولور موجزن اولوب او صدا
او نه قدسى هوا نه طاتلى نوا !

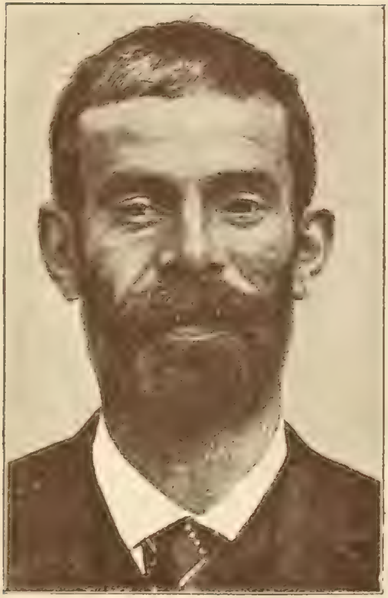

علی روحی بك

علی روحی بك

حقیقی بر فطرت شاعرانه ایله متصف اولان « علی روحی » بك مرحوم، بوندن طقوز سنه اول « لمعات » نامی آلتنده عنفوان شبابنده سویلمش اولدیغی اشعارینی جمع و نشر ایتمشدی . لسانمزه و فارسی‌یه اولان وقوف کاملی بر میل عمیق طبیعت ایله تزیین ایلمش اولدیغندن اشعارنده و بالخصوص بر اقتدار متحکمانه ارائه ایدن قصائدنده اوصاف و خصائلی ثنا ایتدیکی طبایع بشریه ایله الواح دلپذیر کونیه‌یی حسن صورتله مزج و تلفیقه موفق اولمشدی . منظوماتنده اکثریتله سادکی و آزادکی کوریلورسه‌ده تصویر ایتمك استدیکی لوایحك الوان کونا کون حقیقت ایله ملون و بر اساس متینه مستند اولدیغی تسلیم اولنور . ناجی مرحومك « لمعاتی » بعدالمطالعه :

« ای روحیٔ ارواح فروزك لمعاتی
یانسه‌کده سنی حافظه‌لر صاقلایه‌جقدر

کوکلم کبی عالمده هزاران دل روشن
هر بیتکی برلمعهٔ حکمت صاچه‌جقدر »

قطعه‌سیله شاعری تقدیر و تبریك ایتمك شرفیله افتخارینی بجا کوریرز . مرحومك حقیقةً قابلیت مفطوره‌سندن استفاده اولنه‌جق بر زمانده وهنکام اغترابده ضیاع ابدیسی عالم ادبیانی محزون ومتألم قیلمشدی . لمعاتك مقدمه‌سنده : « حیاة مستعارك زواليله انسانك نامی صحیفهٔ عالمدن حك اولنوب کیدیور . اخلاواودّ! اثنای زندکانیده کوزلرینك اوکندن آییرمسنی ایسته - ـمدکاری برصدیقی انزواکاه مزارستانه چکلدکدن صکره خیال وخاطرلرینه بیله کتیرمیورلر . بوده او صدیق ـفاینك مخطره قیلندن اوله‌رق براثر براقامسندن ایلرو کلیور . ایشته بوحکمته مبنیدرکه اخلافیله معنوی ملاقاة آرزوسنده بولنان اسلاف، برر اثر براقوب کیتمشلردر . فقیر دخی شو نقطه‌یی چوقدن برو نظر اعتبار واعتنایه آلمش ایدیسه‌مده انظار اولی‌الالبابه عرض ایده‌جك وبودار غربت فنادن صله‌ٔ رحم ایچون وطن اصلی اولان ابدیت خانهٔ بقایه عزیمتمده اسممی السنهٔ احباده یاد ایتدیره‌جك براثر ابرازینه مقتدر اوله‌مدیغمدن یأس

وحرمان ایچنده بولنیوردم . بوکره صغر سنمدنبرو سویله‌مش اولدیغم اشعارك برمقدارینی جمع و ترتیب ایدرك طبع ونشره موفق اولدم . بتوفیقه تعالی یقینده دها بعض آثار نثریه ونظمیه نشر ایده‌جکمی وعد ایدرم » صورتنده افاداته بولنمسی بوکون شکار امواج قضا اولمش بوفلاکتدیده حقنده قابلرده غریب و آجیقلی برطاقم حسیات اویاندیریور !

شعر عثمانی ودها عمومی برتعبیرله منظومات شرقیه غریب بر تجلی‌یه مظهردر . بالمناسبه بر یرده دها عرض ایتمش اولدیغم وجهله ادبیات شرقیه‌ده الك کوزل ، الك مؤثر افکار وحسیات ، خفیف بر غازهٔ حجاب ایله مستور بولنیور . . دائما کوزه چارپان الواح طبیعیه ایچنده دماغ وقلبی برطاقم تأملات رقیقه ومشوشه‌نك اصدارینه محل ویرنلر یدرکه الك زیاده سویلور . . . هر باغچهٔ نزهتفزانك زینتی اولان برچوق قیمتلی وسرت رنکلی ازهار بهار البته که نظرلری فریفتهٔ طراوت ایدر فقط بو حس تحیر سریع الزوالدر ، تحول مناظر اونك دماغده منقش تصویرینی حك ایتمکه پك چابوق موفق اولور . دیکر طرفدن کهنه بر حائطك احجار فرسوده‌سی آره‌سنه

سرپیلان بر آوج طپراقده یتشمش ضعیف ، منکسر ، بر کیاه خشك مصادف باصرهٔ تأمل اولور ؛ بومنظره ، اعصاب دماغی تقایص ایدر ؛ نظرك دماغه نقل ایتدیکی بوحس آجیقلیدر قلب بونی عکس ایتدیرر ؛ زائر او آنده تأثر ایدر ؛ بوتأثر دائمی دکلسه‌ده ینه سورکلیدر . ساحهٔ انظاره آچیلان بیك درلو دلفریب مناظر آره‌سنده کاهیجه دماغك اوکندن کیزلی ومحتجب بر خیال کچرکه صماخه دائما اوکیاه حقیردن دم اورور ، اشته شعر مزده دخی اویله بر مبهمیت ومحجوبیت واردرکه بیك درلو قطعیت وواضحیته راجح کورونور . نظر بو سترهٔ احتجابدن نفوذه ، کوکل بو برقع ترددك رفعنه بر درلو رضا ویره‌مز . حامد بکك اشعاری اکثریتله بومزیتی حائزدر محتوی اولدیغی ابکار نازکهٔ خیالیه بیك درلو معصومانه ناز وادالرده بولندقجه عرض لقای لطافت ایتمزلر . بو بر خصلت ممتازه‌درکه هرحالده بخشایش فطرتدر .

بو مطالعه‌مزدن علی روحی بك مرحومك جملهٔ اشعاری دخی عمومیتله بوکبی تخیلات رقیقه ومشفقه‌یه جلوه‌کاهدر ادعاسنده بولندیغمز اکلاشلمسون ، بالعکس حقیقهٔ دلفریب و روحنواز بعض تخیلاتی آره‌سنده :

کوزدن اکسلدکجه اشك ، ایکلر دل سوزانمز
ایلمزمی نالەلر اولدقجه کم روغن چراغ

بیتی کبی عجیب تصوراتی و :

نظرَ وزن ایله باق آکلا که مقدارمزی
چشم عرفانکه عینیله ترازو دیه‌لم

بولنده هوسات غریبه‌سی نادر دکلدر . بونکله برابر :

جان یاندی نار عشقکه یانسون بدن دخی
آتشپرست عشقه کرکمز کفن دخی

مطلعیله ابتدا ایدن صوك غزلی ایله ترجیع بندی وکذا :

عشقك که ایلدی بنی جام جم آشنا
اولدم صفای مشرب ایله عالم آشنا

مطلعلی غزلی و :

آوارهٔ بوادیٔ خذلان غریبز
سرکشته پاشکسته پریشان غریبز

نالهٔ مشتکیانه‌سی کبی قیمتدار سانحات عاشقانه‌یی
حاوی منظوماتی دخی نادر دکلدرکه اصل روحی بکك
مزیت شاعرانه‌سنی بونلرده آرامالیدر . کونش قصیده‌سی ،

قائلنك مدار مفخرتی اولسه سزادر . آنی تعقیب ایدن ایکنجی قصیده ایسه ناظمنك سهولت طبعنی وقدرت احاطه سنی کوسترمکده در .
والحاصل :

« اول مهر جهانتاب بیانم که فرمدن
خفاش کبی خیره لنیر دیدهٔ خاور

اول ناطق اسرار خدایم که سوزمدن
لال اولدی کلیم ایله کلامیٔ سخنور

اول شاعر اعجاز نمایم که یانمده
دمبسته قالیر عرفیٔ فخار هنرور

بن خسرو ملك سخن وفضل وکالم
کر فضل وکال اولسه روادر بکا جا کر .. »

فخریه سنه قاپلمقدن کندینی ضبط ایده میان مرحومك جمله منظوماتنده لسان بیان ، آهنکلی ووزن وقافیه صحتدار در . لوایحنده قوللاندیغی الوان ، سرت ونظر فریب در . حسیاتی مبالغه یه میل ایله برابر کسوهٔ حقیقتله مابسدر . افاده سندهکی سهولت کندیسنك الك

مختلف موضوعلردن بیله صنعتشناسانه بر صورتده بحث ایده بیله جگنی کوستررمرحومك مجموعهٔ اشعاری «لمعات» ه انحصار ایدرکه ١٣٠٢ سنه‌سنده طبع ایدلمشدر ؛ درونده بر ایکی فارسی قطعه‌ده بولونمقده‌در .

علی روحی بکك اشعار منتخبه‌سی

دروصف سلطان سلاطین زمان
غازی عبدالحمید خان

— خلدالله ملکه —

مطلع الانواردن اولمش ضیا کستر کونش
حکمة الاشراقدن بحث ایلمك ایستر کونش
سورهٔ والشمسه بر تفسیر یازمق ایسته‌مش
ایلمش خط الشعاع نوردن مزبر کونش
هر سحر فیض عزیمتله دعای نور اوقور
جوقیدر آفاقی تسخیر ایتسه سرتاسر کونش
آلدی هپ مشرق زمینی قبضهٔ تسخیرینه
اولدی زرافسرله شمدی خسرو خاور کونش
طورمیوب مشرقده شبخون ایتدی ملك مغربه
متصل خیل کواکبدن چکوب لشکر کونش

بویله اولمزدی فتوح الغیبه مظهر غالبا
اولدی دربان درشاه کرم پرور کونش
اولشه عرش آستان کیم اکتساب فیض ایچون
سدهٔ اجلالنه هر کون سورر یوزلر کونش
اول همایون بال وپر سیمرغ دولت کیم اولور
کاشن اقبالنه طاوس زرین پر کونش
حضرت عبدالحمید خان کیم سزادر اولسه کر
مرصد داراتنه مرآت اسکندر کونش
بزم عالی العالنه مه شمع وفانوس آسمان
تختنه افلاك سلم بختنه اختر کونش
سینهٔ صافنده جوهرلی نشانلر صانمیك
آسمان شوکت اظهار ایلمش یریر کونش
صفحهٔ سیمین بدره یازسه‌لر اوصافنی
تار زرین شعاعندن چکر مسطر کونش
رتبهٔ اجلال روز افزونی تبشیر ایچون
شرق وغربی دور ایدر هرکون اولورمهتر کونش
تاجداران سلفده وارسه مثلی سویله‌سون
کورمامشدر بویله شاهنشاه نورافسر کونش

ذات پاککدر شها سردار شاهان جهان
ویله کیم اولمش کواکب خیلنه سرور کونش
دهره لطف شاملك اولمش مربی غم دکل
ایلسه اجسامدن قطع تعلق کر کونش
فیض انظارك سنك بی‌قدری قیمتدار ایدر
تربیتله ریزهٔ سنکی ایدر کوهر کونش
ذره پرورلکده اولمزدی مسلم اولمسه
بنده پرورلکده کی الطافکه مظهر کونش
اولمق اوزره رؤیت دیداریکك شکرانه‌سی
هرکون ایلر عالمی غرق زرو زیور کونش
برغزل طرح ایله‌یم شوق جمال پاککه
شرم ایدوب اولسون کمال رشك ایله مضطر کونش
اولمیوب تاب رخ دلداره تاب آور کونش
کاه کاه ابرسیهدن اورتونور معجر کونش
روی پرانوار ایله لعل لب دلداره باق
چوقمیدر دیرسم که اولمش چشمهٔ کوثر کونش
اول مهك عشقنده اولمشدر رقیبم دوستلر
اول سببدندر جکر هردم بکا خنجر کونش
اغیراردن بکا کردون کون کوسترمیور
آفتابم عرض دیدار ایتده سن کوستر کونش

ذرهٔ درکاه ملایم جناب شمس حق
کوسترر روحی بکا البته روشنتر کونش
شمسدر ارباب عرفانه دلیل حق نما
اویله کیم اولمش خلیل آزره رهبر کونش
قافیه تنك اولدی ایتدم عزم سوی اختصار
بالضرور اقشام اولنجه کیم غروب ایلر کونش
تا تجلی خانهٔ اشراقدن هر صبحدم
دهره ایلر نشر نور خالق اکبر کونش
شعله پاش اول برج شوکتدن فضای عالمه
طوغماسون سنسز جهانده تادم محشر کونش

قصیدهٔ دیکر در وصف ظل یزدان غازی عبدالحمید خان

طول الله عمره

عالم کونه ایدن عطف نکاه امعان
سیر ایدر جنبش صنع حکم حقی عیان

ایله دربیش نظر رابطهٔ اجرامی
انتظام اوزره ایدر عالم امکان جریان
اختلافات طلوع قمر وشمس منیر
ایدر ایجاب توالیٔ فصول وازمان
امتزاجات عناصر ایدوب ایراث وجود
کایر آثار موالید ظهوره هر آن
فطرةً جملهدن افزون اولوب استعدادی
اولدی تکریم الٓهیله مکرم انسان
خلقةً مائل جمعیت اولوب نوع بشر
مدنیتله جهان ایلدی کسب عمران
اقتضا ایلدی بر رابطهٔ دینیه
تا که محکم اوله شیرازهٔ عمران جهان
حکمت بالغهسیله ایدرك بعث رسل
خالق کون خداوند حکیم دیان
سر توحیدنی بالواسطه تبلیغ ایتدی
اولدی ظاهر جهت وحدت بحث ادیان
انبیا ایلیوب احکام خدایی تبلیغ
اولدیلر هادیٔ سرمنزل راه عرفان
ایریشوب دبدبهٔ نوبت سلطان رسل
طوتدی آفاقی بتون صیت وصدای ایمان

خیلی دم روشن ایدوب عالمی نور نبوی
کتدی دللرده اولان ظلمت بغی وطغیان
برزمان صکره اولوب مهر نبوت غارب
اولدی خورشید کبی ماه خلافت تابان
ایتمدی امر خلافت دخی بریرده قرار
سطوت انداز جهان اولمدن آل عثمان
اولدی بو آل جلیلك دخی چوق ذی شرفی
شوکت وشان ایله اورنك شکوهه سلطان
ویردی اما فلك حشمته بربشقه صفا
کوکب ماه فرخت شهنشاه زمان
شه جم کوکبه سلطان حمید ثانی
عقل اول اولور ادراکنه دنك وحیران
شه اورنك عدالت که درشوکتنه
ایدر اقبال بو کون نوشروانی دربان
عین اعیان امم روح روان عالم
مهر کردون حشم ظل ظلیل رحمان
واقف نکتهٔ اسرار احادیث نبی
عارف جملهٔ احکام نصوص قرآن

ذاتی صدیقه تقاده بدل کل کورینور
نامی فاروقه عدالتده اولور عطف بیان
جوهر طینتنه نور ولایت مایه
دل پر همتنه فیض کرامت ارزان
شمع تدبیرینه تقدیر آلهی فانوس
پرتو رأینه پروانه قضای یزدان
وسعت کشور اجلالنه نسبتله قالیر
وسط بلدهٔ جاهنده فلك برمیدان
کشتیٔ سلطنته نوحدر ال حامیٔ ملك
موج اورر بحر نجاة اولمسه دخی برطوفان
اوقدر قوهٔ قدسیه‌یه مظهردر کیم
اولسه فرمانی اکر رابطه بند ضدان
بردخی ایلمامك اوزره قبول ترکیب
بوزیلیر رابطهٔ جملهٔ لایجتمعان
کیجه دور اولدیغنه خاك درندن کوندز
اوریور کندینی یردن یره مهر رخشان
بحر الطافنه جان آتمغه دلتشنه اولوب
جویلر جمله دوشوب یوللره اولمش جویان

ابر لطفیله نسیم کرمی ایستر ایسه
قوری طوپراغی ایدر رشك ریاض رضوان
دم فرخنده دم فصل بهار عهدك
قیلدی ازهار کبی خاقی سراسر خندان
ای شهنشاه جهان سایهٔ لطفکده سنك
قالمدی برکوزی یاشلی مکر ابر کریان
پادشاهم بیلیرم انجم افلاك کبی
کرچه نایاب ایسه‌ده وصفکه حد وپایان
بویله‌می ایلر ایدم مدحکی اما تحریر
آه اولسیدی اکر بنده صفای وجدان
هیچ قابلمیدر اول دلده صفا کیم هردم
اوله مغبر شدهٔ ژنك غموم حرمان
اوقدر ازدی بنی ضربهٔ قهری فلکك
ایلدی صورتمی صان که هیولاده نهان
اللی ییل سایهٔ شاهانه‌ده خدمت ایدرك
پدرم ویس قولك اولمش ایدی ادعیه خوان
متصرف ایکن اوچ ییل اولیور قیصری‌ده
اوستنه او ییقیلوب اولدی یولکده قربان
شمدی بن روح مجرد کبی تنها قالدم
اولدی اجزای تن بخت وامیدم ریزان

بی قرار ایلیه‌رك گردش ناهمواری
وطنمده بنی سیاحه چویردی دوران
دستگیریٔ عنایتله بتون ایلدیلر
خاکدن پایهٔ اقباله ترقی اقران
یورکم غیرت اقران ایله قان آغلمه‌ده
نه قدر خالق یاننده یوزم اولسه خندان
قالیرم چاه ملالتده ضروری چیقه‌مم
رسن عاطفتك اولمز ایسه چاره رسان
التفات ایله بکا لطف ایدرك سلطانم
اوله‌یم بن دخی سایه‌کده سنك پرحسان
قورومش مزرعهٔ معرفتم عالمده
جوی دلجوی عنایانك ایله ایت ریان
فیضان کرم وعاطفتکدن تاکیم
یکی باشدن بوله‌یم بن دخی فیض ریعان
بنی دمبسته ایدن رنج وعنادر یوقسه
حسن تعبیریمه دمبسته اولور اهل بیان
بنم اول بلبل شیرین دم گلزار کمال
که صفیرمدن اولور اهل فصاحت رقصان

آب روی شعرا دینسه بکا لایقدر
که زمینمدن ایدر آب بلاغت فوران
نیجه اثبات هنر پادشهم برشیمی
هرسوزم دعوئ عرفانه اولور بر برهان
بن ایدرسه‌مده اکر ترك حیات فانی
روح اوصافك ایله زنده قالیر بردیوان
فیض جاوید کمالات ایله‌در عالمده
نیجه انسان اولانه عاردر آب حیوان
واردی پایانه سخن بانك دعانی روحی
ایله ایصال اجابتکه رب منان
کار فرما اوله‌رق جنبش اجرام فلك
انتظام اوزره بولندقجه سپهر کردان
نجم اقبالی اوله برج شرفده لامع
ایلیه ذاتنی حق قطب مدار دوران

قرداشم کبی سودیکم گنج برذاتك افتراق ابدیسی اوزرینه سویلدیکم ترجیع‌در

عالم بر عجب کلشن ایدی کیتدی صفاسی
صان اشك ایله آه اولدی آنك اب وهواسی
مجموعهٔ اوراق کلی اولدی پریشان
بلبللرینك بتدی فرحناك نواسی
نرکسلرینك کریه ایله چشمی آغاردی
بر بر آچیلوب لاله‌لرك داغ عناسی
طاشدن طاشه اورمقده باشین جوی روانی
سرویلری بوینن اکه‌رك طوتمه‌ده یاسی
بو حاله تعجبده ایکن پیر مغانك
کوش دله کلدی بوطرز ایله نداسی
ای رند جهان طوت ره تسلیم ورضا کیم
حقك بوایمش شیوهٔ تقدیر وقضاسی
اولدی اوله‌جق شمدی می اچ باق رخ آله
قوی ماضی و مستقبلی شکر ایله بو حاله

—

خوش مجلس عشرت ایدی بو عالم فانی
مست ایتمش ایدی نشوهٔ صهباسی جهانی
بر سنك قضا قیردی صراحیسنی ناكاه
خاك اوزره روان اولدی می شعله فشانی
زار اولدی بو حاله طوتلوب ساقیٔ مهرو
افتادهلرك تا فلكه چیقدی فغانی
سوندردی اسوب شمعنی برصرصر ادبار
پروانهلرك یاندی بو آتش ایله جانی
پیر میی آلام خمار ایلدی رنجور
آغلشدی بتون ماتم ایدوب مغبچكانی
كیتدی طوتهلم موسم عیش ودم شادی
زنهار كوكل سن ینه فوت ایتمه زمانی
اولدی اولهجق شمدی می ایچ باق رخ آله
قوی ماضی ومستقبلی شكر ایله بو حاله

برشوخ دلارام وخوش اندام ایدی عالم
هب عاشق شوریده ایدی حسننه آدم
جمعیت زلفی طاغیلوب اولدی پریشان
كیردی بلوطه ماه جبینی دخی اول دم

تا اوق کبی تیر مژه‌سی چیقدی الندن
بوکدی بلینی یا کبی ابرولرینك غم
چشم سیه مستی اولوب خسته وبیتاب
بر برینه کیردی مژه‌لر مرهم ایچون هم
کللر کبی پژمرده اولوب صولدی صراردی
محو اولدی اورخسار لطیفنده‌کی شبنم
کر عارف ایسك ای کوکل اسرار خدایه
کچ چون وچرادن ایدرك کندینی ابسم
اولدی اوله‌جق شمدی‌می ایچ باق رخ آله
قوی ماضی ومستقبلی شکر ایله بوحاله

تدبیر ایله تقدیر اوله‌من قابل تغییر
اجرا ایدر احکامنی شاهنشه تقدیر
برحکمی یازار کاتب دیوان مشیت
ممکن می که امضاده قضا ایلیه تقصیر
برقصری خراب ایلسه کر تیشهٔ قدرت
قادرمی آنی بر ید عجز ایلیه تعمیر
امعان ایله برکز نظر ایت بونجه وقوعات
آیات کتاب قدری ایتمه‌ده تفسیر

بو ملك خدانكدر ایدر كندی تصرف
افعالنی تعلیل ایده‌مز جبر ایله تدبیر
بیلدك كه ایدن هر ایشی تقدیر خدادر
وار ای دل شوریده همان ایلمه تأخیر
اولدی اوله‌جق شمدی می ایچ باق رخ آله
قوی ماضی ومستقبلی شكر ایله بو حاله

—

آیاقنی كیخسرو وجمشید زرافسر
یا سلطنت وشوكت دارا وسكندر
آیاقنی كسرا وفریدون وسلیمان
یا حشمت وسامان قباد وجم وقیصر
هپ كیتدی كانلر بوفنا دارینه بر بر
حقا كه جهان اولدی عدم شهرینه معبر
افسوس اكا كیم عمری كچر بزم فتاده
بی‌مطرب ونای ومی وساقیء سمنبر
عاقل اكا دیرلركه كچوب جمله كچندن
كرد غم آینده ایله اولمیه مغبر
ای دل كچه‌رك سنده كچندن كانی قوی
بر الده طوتوب جام بر الده كف دلبر

اولدی اوله‌جق شمدی می ایچ باق رخ اله
قوی ماضی ومستقبلی شکر ایله بو حاله

--

آشفته مؤنثدر ایا بوزن دنیا
اولمز اکا بر مرد مذکر مکر ادنا
بر زنکه اوله الفت ادنا ایله مألوف
لایق میکه همصحبت اوله یا اکا اعلی
دوندر یوزکی صورت ناپاك وبدندن
تا عرض جمال ایده سکا شاهد معنا
وار ایلدی دنیایی ینه یوغ ایده‌جکدر
یوقدن آنی وار ایلین اول خالق اشیا
برشیئك اولور ایکی عدم ایچره وجودی
ایلرمی آنی عاقل اولان غیری تمنا
کیچ وار ایله یوقدن دخی قوی بود ونبودی
آزاده اولوب جمله‌دن ای عارف دانا
اولدی اوله‌جق شمدی می ایچ باق رخ آله
قوی ماضی ومستقبلی شکر ایله بو حاله

—

ای روحیٔ شیرین دهن ای مرد سخن ساز
ای بلبل عیسادم وای معجزه پرداز
یوق باغ بلاغتده مماثل سکا برکل
کلزار فصاحتده دخی مرغ خوش آواز
یوق عالم سفلیده اولور بر سکا همبال
وار عالم علویده ایت عنقا کبی پرواز
قیل مختصر اطناب یتر غیری بیانی
اسلوب بدیع اوزره معانیی ایت ایجاز
باق ذوقنه کر عارف ایسك ایله تدارك
بر مطرب وبر ساقی وبر آفت ممتاز
وار کوشهٔ میخانه‌ده رندانه نشین اول
عیش وطربه ایلیه‌کور جم کبی آغاز
اولدی اوله‌جق شمدی می اچ باق رخ آله
قوی ماضی ومستقبلی شکر ایله بو حاله

غزللرندن

آوارهٔ بوادیء خذلان غریبز
سرکشته پاشکسته پریشان غریبز

ایتسون فلك (قلوب) احبابی کامران
بز کوشه‌کیر کلبهٔ احزان غریبز

یارب نه‌در بوبخت سیهکار بزده‌کم
تنها نشین شام غریبان غریبز

غربت قومازسه بویله کریبانمز بزم
محشرده بزده دست بدامان غریبز

روحی صورارسه حالمزی غربت ایلده یار
یاد (مکانله) شمدی غزلخوان غریبز

عشقك‌که ایلدی بنی جام جم آشنا
اولدم صفای مشرب ایله عالم آشنا

بیکانهٔ نشاطی اولور بزم عالمن
بر دلکه هجر یار ایله اولسه غم آشنا

کلدکجه شاد ایدر بنی مهمان درد وغم
کوردکجه آشناسن اولور خرم آشنا

بلمم غزال وادیٔ وحشتمیدر نه‌در
اولمز اوشوخ طرفه ادا آدم آشنا

روحی خدنك ناز ایله کر زخمدار ایسك
جان ویرده یاره اولمه صقین مرهم آشنا

کار طفل نوهمان فریاد اولور حکمت نه‌در ؟
آدمه فریاد مادر زاد اولور حکمت نه‌در ؟

چونکه صورت برهیولادن بولور نوع بشر
یا کیمی شاد وکیمی ناشاد اولور حکمت نه‌در ؟

نشوه‌سین تعقیب ایدر برغم شبابك برمشیب
حال عالم بویله بی‌بنیاد اولور حکمت نه‌در ؟

اهل حکمت زیور دنیا ایکن دنیای دون
دشمن ارباب استعداد اولور حکمت نه‌در ؟

عشقدن دملر اوررکن شمدی طبعك روحیا
نکته جوی حکمت ایجاد اولور حکمت نه‌در ؟

جان یاندی نار عشقکه یانسون بدن دخی
آتشپرست عشقه کرکمز کفن دخی

دوکمکده دیده آغلایه‌رق ماجراسنی
ای آه یاره دردکی یان طورمه سن دخی

بوقدر بیان جهانه کلنلرده مبدأی
بلمز معادی بزم فنادن کیدن دخی

برکشف ایدن حقایق اکوانی وارمیدر
ظنم بودرکه ظنده‌در ارباب فن دخی

روحی ریاض قدسه چکلدی اآه‌بان
طورمم بوچله خانهٔ دنیاده بن دخی

جهانی یاقدی اوطلعتله یار جان اوله‌لی
جهان بر اویله بلا کورمدی جهان اوله‌لی

بلا بلا دیه عشقکله سوبسو کزرم
اونار نائره افروز خانمان اوله‌لی

آکلمز اولدی اساطیر اولین جنون
جنون عشق ایله بن خلقه داستان اوله‌لی

خدنك آهمزه چرخی ایلدك آماج
محبت اوقلرینه سینه‌مز نشان اوله‌لی

تنزل ایلمز اولدم جهانه ای روحی
یرم ریاض طرب زار قدسیان اوله‌لی

خار ایسه‌مده چکمه بندن دامن احسانکی
خاردن ای کل حذر قیل کیم طوتار دامانکی

باده اشکم ، ناله نایم ، غم انیسم ، شمع آه
بیلك صباح وصله ویرمم برشب هجرانکی

فتنه صالدك دهره بلمم كيم نه افسون ايلدك
اولدى مفتونك كورنلر نركس فتانكى

آه ايدوب اندوه وغم جمعن طاغتدك اى كوكل
بلمدك كيم باده ويردك خرمن سامانكى

اكلار البت مهبط انوار الهام اولديغك
كيم اوقورسه روحيا مجموعهٔ عرفانكى

جهان بيزاردر اولسه‌مده شرح حال زارمدن
خراش سينه ظاهردر ينه‌سنك مزارمدن

نمده روح اوليدى كاشكى كيفيت مستى
خبردار اولمييدم تاحيات مستعارمدن

قرارك يوق سنك بريرده بن سنده قرار ايتدم
خدا دور ايتمسون برلحظه حال بى قرارمدن

بن آه ايتدكجه جانانم ايدر چين جبين اظهار
دمادم موج اورر بحر محبت روزكارمدن

بتون خلق جهان ایسترسه اغیار اولسون ای روحی
جدا قیلمق بنی ممکنمیدر برلحظه یارمدن

وارسته اولمق ایستین آدم ملالدن
آیرلسون ایشنده ره اعتدالدن
عزمنده ثابت اولمیدر کامجوی اولان
حرمان اولور نصیبهٔ آدم کلالدن
غفلتله ایتمه عمر عزیزی هوایه صرف
ایقاظ ایله کندینی خواب وخیالدن
بیقدق خلاف حکمت اولان ترهاتدن
کیم مستفید اولور سخن بی مألدن
ای صاحب جمال کمالکدن ایله بحث
مقصد کمالدر بزه انجق جمالدن
روحی اگرچه نشوه دیلرسك خمارسز
آیرلمه بزم صحبت اهل کمالدن

کللر کبی آچلدم اول ورد آله قارشو
کویا که بلبل اولدم اول خوش مقاله قارشو

اول مصحف جماله اولدم بافنجه دلشاد
ایتدم امید وصلت فرخنده فاله قارشو

عاشق نیاز ایدرسه ابروی یاره چوقمی
ال قالدیرر دعایه عالم هلاله قارشو

کلسه خیال جانان کاشانهٔ درونه
چیقمازمی جان اویندن اول خوش خیاله قارشو

ایتمز قبول تعریض بو نظم دلپذیرك
روحی حرام اولور سوز سحر حلاله قارشو

امین همایی بك

امین همایی بك

« عشقی » و « همایی » مخلصلریله عالم ادبیاته پانهاده اولمش اولان محمد امین بك مرحوم ، نافعه نظارتی مکتوبجیسی اسبق ابراهیم توفیق بکك مخدومی اولوب هنوز یکرمی بر ، یکرمی ایکی یاشلرنده ایکن ترك دارفنا ایلمشدر . امین بکك وفاتی عالم ادبیات عثمانیه‌ده بیوك برتأثری موجب اوله‌رق دائما نوهوسان معرفت وادبی تشویق وتشجیع ایله معروف اولان ترجمان حقیقت غزته‌سی ، مرحومك ضیاع ابدیسندن طولایی حقیقة قدر شناسانه بر صورتده ابراز لازمهٔ تعزیت ایلمش و حتی تعداد مزیاتی صره‌سنده « اخلاقجه ، آدابجه اقرانك نظر استفاده‌سنده مابهم حکمت برلوحهٔ ناطقهٔ فطرت » اولدیغنی و « علو فکرینی ، جودت طبعنی نشر ایدیلان آثار جیده‌سی اثبات ایتمکده » بولندیغنی یازدقدن صکره

اثبات مدعا ضمننده آثار سائره سندن قطع نظر، يالكز خسته‌لغی هنكامنده سويلديكی تحقيق قلنان شو قطعه‌يی ده درج ايلمشدر :

« بوقدر جرم و سيأتمله
رحمت اميدمك بودر سببی

كه بيورمش خدای عز و جل
سبقت رحمتی علی غضبی »

امين بكك اشعاری وفاتندن صكره نشر ايديلان «نوبهارم» اسمنده‌كی مجموعه‌ده مندرج نثر و نظمدن عبارتدركه بو نام، معلم ناجی مرحومك يادكاريدر .

اثرك مطالعه‌سی، قائلنك فی الحقيقه جلی برموهبهٔ شاعريته مالك اولمقله برابر هنوز كنج و تجربه‌سز اولديغنی كوسترمكده‌در. اكثريتله مسعود خراباتی يعنی [ناجی] يه نظيره اوله‌رق يازلمش غزلياتدن عبارت اولان قسم منظومنده جناب معلمك و علی روحی بكك تأثيراتی بديهی كورونمكده‌در. مرحومك ارتحالنه :

« عوالمدن ایدوب قطع تعلق
چکلدی بزم رب العالمینه
امینك روحی ایتدی عرشه پرواز
بوعالم تنکدر روح الامینه »

زمزمهٔ پرابتهالیله مرثیه خوان اولان علی روحی بکك عاشقانه ، رندانه ، لاقیدانه افکار و حسیاتنه نوبهارمده‌ده تصادف اولنور . باخصوص :

« ایتمیز عالمك اندیشهٔ کیف وکمنی
ویرمیز باده تجرد دمنك بردمنی
بولورز راحتی بز کنج ملامت ایچره
سورەرز بویله فنا عالمنك عالمنی » الخ . .

بیتلریله ابتدا ایدن غزلی (لمعات) ده کی :

« آوارهٔ بوادیء خذلان غریبز
سرکشته پاشکسته پریشان غریبز
ایتسون فلك (قلوب) احبابی کامران
بز کوشه کیر کلبهٔ احزان غریبز . . . الخ

غزليله همفكر وهمآل بولنمسیده بونی مؤیددر .
ذاتاً روحی بكی استاد ادب طانیمش و (همایی) مخلصنی
اندن آلمش اولان امین بك مرحوم ، بونی ناجی افندی‌یه
كوندردیكی برمكتوبنده كمال‌مفخرتله وشو صورتله تفصیل
ایدر :

« عابد عشقی نامی مستعاردر . مستعری بنده‌كزم .
شمدی‌یه قدر برفكر مخصوصه مبنی بونام مستعار ایله
ایله حضور سامیء ادیبانه‌لرینه تقدیم آثار پریشان مآل
ایدیوردم، فقط صكره‌دن بو فكرك قوالكزجه مقصودبه
اولان حكمه عدم اقترانی برایكنجی فكرك تحصلنه سبب
اولدی كه بوده حكمسز بر فكردن طولایی نام مستعار
ایله نشر آثار ایتمكده‌كی فقدان مناسبتی ایما ایله برنجی‌یی
مجروح براقدی . ایشته بوفكر اوزرینه بیان حقیقت
ایلیورم . آتیده‌كی امضا اصل اسمدر . شعرده « همایی »
تخلص ایلمكلكمی بوندن بر سنه اول شاعر آتشزبان
روحیء زمان حضرتلری توصیه بیورمشلر ایدی .
او زماندن بو آنه قدر اولان سانحات غیر مقبوله‌ء
ناچیزانه‌مده « همایی » تخلص ایدر وحتی عشقی مخلصیله
نظرگاه قبول وتنقید فاضلانه‌لرینه عرض ایلدیكم غزللری

بیله مجموعه‌مه بو مخاصله قید ایلر ایدم . آرتق بوندن بویله اوج بالای صحائف ادبیاتده شمدی یه قدر متواریء قاف اختفا اولان « همایی » پرواز نمای افتقار اوله بیلور ایسه نه بختیـارم »

ناجی ایچون امین بك مرحومك همای طبع شاعرانه‌سی دائما بالا پرواز آفاق ادب ایدی . حتی نوبهارمه یازدیغی مقدمه‌ده دیرکه :

« شو اثر کرکی کبی منبسط اولمدن صاحبنه وداع ایتمش بر فکرك محصولیدر هنوز کنج ایکن ترك حیات ایتمش بر عثمانلی کنجنك عمر ثانیسیدر . شایان احترامدر . حجمی کوچك ایسه‌ده ایفا ایده‌جکی خدمت بیوکدر . امین نامی بونکله بقا بوله‌جق . ادب عثمانی باقی اولدقجه کنج شاعر اونودولمیه‌جق » ودها صکره :

« امینك مجموعه‌نی تشـکیل ایدن آثارندن هر بری علوّ استعداد ادیبانه‌سنك بر برهان باهریدر .

« فکر وافاده‌سـنك شو یاشـده‌کی پارلاقلغنی نظر امعانه آلوبده چوجغك پك چابك ختم کتاب حیات ایتمش اولمسنه تأسفله برقاچ طامله اولسـون کوز یاشی سرپمکه هوسلنمیه‌جك وجدانی تصور اولنه‌بیلیر ؟.. »

حتی بو کبی بر قاچ سوزله امین بکه قارشو حقیقهٔ ایفای وظیفهٔ تکریم ایدیله‌میه‌جکنی بیان ایدن ناجی مرحومك :

« دنیاده ادب نامنی آکدقجه لسانلر

تعظیم ایله تکرار اولنور نامك امین اول »

صورتنده برحکم قطعی اعطاسنه قدر شتابی ، شدت محبتندن متولد فرط تأثرندن نشأت ایتمش اولمق مناسبتیله مبالغه‌دن بالطبع خالی قالەمامش اولدیغندن کمال اعتدال اوزره و برحس بیطرفی‌ایله «نوبهارمی» مطالعه ایدنلرك کنج شاعرینی تقدیرایله براز جملهٔ بوفکره اشتراك ایده‌جکلری مشکوکدر . چونکه ناظمك حداثت سنی اعتباریله اثرك قیمتی تقدیر اولنمقله برابر بو درجه تذهیباته تحمل ایده‌میه‌جکی‌ده آشکاردر .

امین بك اوچیوز برسنه‌سی رجبنك یکرمی طقوزنجی بازار کیجه‌سی ارتحال ایتمشدر . شاعر ماهر احمد حمدی افندی طرفندن وفاتنه سویلنیلان تاریخ بلیغ « نوبهارم » ك مقدمه‌سنده مسطوردر . اثرلری ابتدا ترجمان حقیقته درج اولندقدن صکره — ناجی مرحومك اخطاری اوزرینه — برادری علی بك

طرفندن جمع ایدیله‌رك آیریجه رساله شکلنده و «نوبهارم» نامی آلتنده طبع و نشر ایدلمشدر .

مرثیه [١]

دیوان عظیم كبریده
فرمان قضا اولنجه جاری
كلمكده ظهوره اضطراری
بیك وقعه بودار ابتلاده
سر حكم حكیم قدرت
ایتمكده عقولی غرق حیرت

§

كوستردی ینه فلك جهانه
برفاجعهٔ نوین حسرت
ویردی ینه كائناته ظلمت
برظلم الیم وحشیانه
انسان دنیلان سباع وحشی
حقدن بیله ایتمیور تحاشی

[١] مدافعهٔ ناموس اوغرنده كنج ایكن شهید اولان عبدالرحمن بك ایچوندر .

بر دست قرین غیظ وعدوان
اولمقله عمل پذیر وحشت
بر درّ یتیم آدمیت
آل قانلر ایچنده اولدی غلطان
یارب بو نه حال ماتم انکیز
یارب بو نه حال دهشت آمیز

§

بر والده‌نك جهانده ایشته
محصول حیات مستعاری
جای ایلدی کنج ایکن مزاری
شاشمزمی جهان شو سرنوشته
ایجاب ظهور فعل شیطان
خاك اولدی زواللی عبدرحمان

§

عالمده حیات عالمندن
تام ذوق آله‌جق زمان ایکن آه
میدان قضایه دوشدی ایواه
آیرلدی اوی بها دمندن
انجامه ایرنجه وقت مرهون
تاصاغ ممه‌سندن اوردی قورشون

محو ایتدی اوزخم خونفشانك
تأثیر شدید اضطرابی
وجهنده‌کی رونق شبابی
بك شاطر ایمش زواللی آنك
کلمزدی غروب وقتی دهره
براویله غریب غملی چهره

§

اولقدره انین غمله دمساز
آهنك خروش جوی خوناب
بیکس یاتیور زمینده بیتاب
روحی ایدیور سماده پرواز
بلکه ملکوته اولدی واصل
کل جسمی فقط زمینه آفل

§

قیل مشهد پاکنی زیارت
کور حالت کربلایی آنده
کرینده ملکلر آسمانده
یاغمقده او خاکه نور رحمت
آفاقی محیط ابر آلام
باران سرشکه یوقدر آرام

اى غنچهٔ نخل نوجوانى
اى تازه نهال باغ فطرت
ويردكمى بهار عمره غايت
كوردكمى بوناجا خزانى

يوق شمدى طراوتك يوزكده
بايغين باقيور كوزل كوزكده

§

اول آلت سخت مركه قارشو
نازك الكى هدفمى ايتدك
پارمقلريكى تاقمى ايتدك
بلور طيانورمى سنكه قارشو

قورشونله اولورمى هيچ كولشمك
قابلمى اجلله نچه لشمك

§

ايواه ! صراردى صولدى رويك
حيفا ! هدر اولدى كيتدى جسمك
يالكز بر آغزده قالدى اسمك
عكس ايتمه‌ده هم مشامه بويك

افسوس سكا هزار افسوس
اولدك نه‌روا شهيد ناموس

آتیده اوشانلی خانمانك
اقبالنی بکلیوردی سندن
خاطرده بیله دکلدی شیون
باق غایتی نولدی ماجرانك

سن خانه کی برزمان شن ایتدك
شمدی کیما ترك ایدوب ده کیتدك

§

اولدك بو آجیقلی واقعه کله
سر دفتر حادثات عالم
سالنامهٔ واقعات عالم
آل قانه بویادی فاجعه کله

خوشدرینه خوش مزاج دوران
خون شهداده اولسه طوفان

§

ای مادر مهربان مظلوم
ای کوشه کزین بیت احزان
ای درد کش بلای هجران
ای کریه کزار طفل معصوم

قیل فاجعه‌یی همیشه تذکار
چك آه حزینی آغله هربار

آیین غمین درد ماتم
آهسته انین نوحه کردر
آهنك حزین اشك تردر
بیك آه سیاه سرد ماتم

عالمده یمان بلای قاهر
حسرت دیدیلان فلا کتکدر

§

دل غمزه‌ده سینه داغ کستر
کیت خون جکر آقیت مزاره
دوندر اومزاری لاله زاره
برمنظرهٔ فجیعه کوستر

ایت کوکاره سوق آه فرقت
قیل ماتمه اهل عرشی دعوت

§

آزدر ابدیاً آغلاسه‌ك آز
آزدر نه‌قدر تألم ایتسه‌ك
اولادك ایچون تورم ایتسه‌ك
محشرده‌ده ناله ایلسه‌ك آز

بر یاره‌که التیام بولمز
تأثیری آنك ختام بولمز

لكن آزاجقده قيل تعقل
احكام قضاى كردكارى
تعديل تحسر ايله بارى
اللهه بر ازده ايت توكل
قوللق بزه چونكه فيض حقدر
تقديره رضاده فرض حقدر

§

الله سكا اقتدار ويرسون
قاتلانمغه بو آجيقلى حاله
آلامكى ايلسون ازاله
بر قوت اصطبار ويرسون
ايتسون او جناب رب رحمان
جان پاره‌كى‌ده انيس رضوان

غزللرندن

هر تسمه‌در كوزده تصوير صفابارك سنك
سايه صالمش جوى عشقه بيد اطوارك سنك

قنده اولسه‌م بن كاور بويك مشام جانمه
نغمهٔ باد صبادر بيك رفتارك سنك
تاب حسنك خيره ياب واشكريز ايلر كوزم
الله الله درد اولور عشاقه ديدارك سنك
كاه ايدر فكر وصالك كه خيال فرقتك
بسترغمده جان آلوب جان ويرر زارك سنك
روح استادك رموز آموز معنادر سكا
يوقسه ممكنمى (همايى) فهم كفتارك سنك

هاله كبى قرص قمرله كوستور تاب صفا
فرقى يوق دستكده‌كى جام شرابكدن سنك
خاكى سايه‌ك طلعتك خورشيدى ايتمش مستنير
فيض آلور ارض وسما فيض جنابكدن سنك
دم اورور روح مسيحادن اب لعلك مدام
جان بولور هرمرده دل ذوق خطابكدن سنك
ميل ايدر هردم (همايى) عكسكاه حسنكه
آلدانور اول تشنه دل دائم سرابكدن سنك

حق بکنمش ایلمش طوبایه نسبت قامتك
اول سبیدن نشر ایدر کابوی جنت قامتك
رخلرکده برق اورور انواری کویا وزن ایدر
جنبشه کلدکجه اول میزان قدرت قامتك
زلف زرتار وپریشانك بولنجه اهتزاز
کوستر شکل لواء الحمد رحمت قامتك
راه عشقك سالکی طوتمز طریق انحراف
ایلمش تعیین خط استقامت قامتك
چوقلرك (عشقی) کبی سیرکده قالمشدر کوزی
کم نظردن اولسون اللهه امانت قامتك

طوتارسك آشیان ای دل بوطاق بیکران ایچره
نه آندن ایدرسك شکوه هر آن وزمان ایچره
سکا چشم نهانی حصهٔ الطاف قدرتسه
کوررسك بویله بیکلرجه جهانی برجهان ایچره
« همانی طائر قدس آشیانم بن حقیقتده »
« نه غم اشکسته بال اولدمسه سفلی خاکدان ایچره » [١]

---

[١] مقطع بیتی علی روحی بککدرکه امین بکك [همایی] مخلصنی آلدیغی وقت سویلمشدی .

آهم اظهار ایتدی حال ابتلای طبعمی
اشکم آکلاتدی جهانه ماجرای طبعمی
منجلی آینهٔ رویمده عکس فیض عشق
ایله استشهاد آندن انجلای طبعمی
صانمه سفلی‌یم کوروب خاك اوزره جسم زارمی
باقده چشم قلب ایله کور اعتلای طبعمی
طبع انسیت پذیر درد وغمدر متصل
متصل دور ایتمسون حق آشنای طبعمی
آتشین رخسارنی یارك کوروب میل ایلدم
ناره یاندم عاقبت کوردم جزای طبعمی
نور معنی برق اوورور هربر سوزمده (عشقیا)
کوسترر هربر سوزم فیض صفای طبعمی

—

بر بشقه سرّ و جلوه‌یه مظهر یوزك کوزل
ظاهر هماره چشمه بربر یوزك کوزل
حق ویرسه عاشقك سکا بالله وجهی وار
عین جمال مطلقه بکزر یوزك کوزل
بر طفل صاف صورت نوساله سین فقط
بیك زادهٔ حوادثه مادر یوزك کوزل

اعصابمه سوزکده‌کی تأثیر بر طرف
قیلمش بنی یدکده مسخر یوزك کوزل
خوابیده کوردیکم سنی آرتردی عشقمی
اولمش صفای خواب ایله خوشتر یوزك کوزل

—

وقف دیدار جمال یاردر کوکلم کوزم
مستفیض مطلع الانواردر کوکلم کوزم
کوردیکی اسرار حق و معرفت حیرانیدر
ناظر آیینهٔ اسراردر کوکلم کوزم
درك ایدر لعلنده مضمر اولدیغن فیض مسیح
واله صنع ید ستاردر کوکلم کوزم
معنوی بیك عالم تحقیقی سیر ایلر طورور
صورتا ثابت فقط سیاردر کوکلم کوزم
ناله و آهم صدای جوشش اشکم حزین
یکسرشت مایهٔ اکداردر کوکلم کوزم
ایتمك اولمز حاصلی (عشقی) بکا انکار عشق
کیم همیشه مائل اقراردر کوکلم کوزم

معلم جودی افندی

معلم جودی افندی

جودی افندی نامی استانبولده ابتدا تشهیر ایدن تعاون اقلام رساله‌سیدر . مطالعه ایدیلان اثرلری مومی الیهك اقتدار نظمنك قدرت شاعرانه‌سندن زیاده اولدیغنی کوسترمکده و مسلك ادبیسی طرز قدیمه میلنی ارائه ایتمکده‌در . منظوماتی متنوع و مختلفدر . مناجاتلری، غزللری ترك ، عرب و عجم لسانلرنده‌کی اقتدارنجه برر حجتدر . تذبل اسمنده‌کی اخلاقی منظومه‌سی ، تحیر عنوانلی اثر حکیمانه‌سی ، فرانسزجه‌دن ترجمه ایتدیکی عمله شرقیسی ، و بالخصوص « وجود » اسمنده‌کی قصیده‌سیله اوغلی حقنده‌کی تاریخی مرثیه‌سی منسوب اولدقلری اقسام ادب آره‌سنده نمونهٔ فصاحت عدینه شایسته‌در . بومنظوماتده اول امرده متانت ، ثبات ، وقار کبی خصائل نظر دقته

چارپار . بوخصوصده کندیسنی ناجی مرحومه تشبیه ایتمك طبیعیدر . بزده شاعرلری بر چوق صورتده یکدیکرندن تفریق ایتمك قابلدر . بعضلری حیات صمیمیه و مناظر اهلیه مصوری ، ترقی وتجدد محض طرفکیریدر ؛ بعضلری طرز عتیقك اصلاح وتوسیعی واحوال زمانه موافق بر ادبیات تولیدی و بوصورتله محافظهٔ هویت ایدیله‌رك تجدید الفاظ وافکار ایداسی ؛ دیکرلری ده علی العمیا ادبیات غربیه‌نك تقلیدی طرفداریدر . جودی افندی ، کندیسنه نمونه اتخاذ ایتمش اولدیغی باشلوجه فضولی و بو مثللو بعض قدمای ادبانی کوزینك اوکنه آله‌رق هردرلو اغتشاشاتدن خالی اولدیغی حالده بر سکون مطلق ایله تنظیم اشعار ایدر . بوحال آسودکی اثرلرنده تماماً مندرجدر . فطرةً طرز عتیقه متمایل اولمقله برابر طرز جدیدك صحیح ومتین ومفید اولان آثارینی تقدیر ایدر ، بویولده منظومه‌لر تحریرینه چالیشیر . ادبیات جدیده نامنی حائز اولدیغی حالده منسوبیتی هیچ برقسم ادبه رونقبخش اولمیان مؤلفاتی استخفاف ایدر . اونلردن مجتنب ومحترز طورور . شعرلرنده صفوت اساسیهٔ روحنی محافظه ایتمشدر .

بناءً علیه یرلیلك ، سادکی ، صفوت کبی خصائل ممتازه‌یه
هر نظمنك هرسطر نده تصادف ایدیلور . شعر کلمه‌سنك
حالا برچوق اختلاف تعریفانه دوچار اولمسی ، ماهیتنك
الآن تعین ایتمامش کبی کورونمسی ؛ جنسی ، طبیعتی
اساس شرائطی ، وصنایع نفیسه‌نك اقسام سائره‌سی
میاننده کی موقعی حقنده دائما تردد و اشتباهی موجب
اولیور . شعرده موسیقی ، رسم وهیکلتراشلق کبی
برصنعتدر . حتی دها عمومی برنظرله برلوحه‌نك شعری
برموسیقی‌نك شعری ... والخ دنیله‌بیلور . شاعر کلمه‌سنك
پك زیاده اسیر کنه‌رك همان هیچ برکیمسه‌یه اعطا ایدلمك
استنیلمامسی طوغری اوله‌ماز . حتی ادبیاته شدت انتساب
ایله منسوب اولوب منظوم ومنثور برخیلی آثار برکزیده
حصوله کتورمش اولان طانیدقلرمدن ، محترم برذات ،
بوخصوصده درجهٔ افراطه وارارق قوجه عثمانلیلر ایچنده
شاعر نامنی انجق برایکی کشی‌یه ویره‌بیله جکنی و کندیسی ده
داخل اولمق اوزره بونلردن بشقه شاعر بولونمدیغنی
ادعا ایتمکده‌در . حالبوکه بوکون شعرك ساده‌جه طبیعتدن
عبارت اولدیغی قبول ایدلدیکی حالده الواح طبیعه‌دن متأثر
اولنقله برابر بوتأثیرینی افاده ایده‌میان برپرستار طبیعتك ده

شاعر وهیچ اولمزسه آشنای شعر طانیلمسی اقتضا ایدر ! چونکه شعر، حسیات قلبیه‌نك مناظر خارجیه ایله اولان مناسبات صمیمیه وخفیه‌سندن بشقه برشی دکلدر . شاعرك حسیاتنی موجب اولان ساده طبیعتدر . طبیعتی کوزللشدیرمك آنی آکلامقدن وانك اعماق خفایاسنه نفوذ ایتمکدن پك قولایدر . شاعر ایچون مناظر بشریه‌یه جولانکاه، یالکز طبیعت اولملیدر . اشته ادبیات جدیده‌نك ادبیات عتیقه‌یه باشلوجه رجحانی بو جهتده‌در . ناجی مرحومه عائد اولان رساله‌ده برتفصیل بیان ایدلمش اولدیغی اوزره بزم ایچون اسکی ادبیاتمزی بسبتون اونوتمق، بسبتون بر طرف ایتمك آرزوسنده بولنمق طوغری دکلدر . فقط اونك احتیاجات زمانه کوره عدم کفایتی، افکار و حسیات بشریه جه حصوله کلان ترقیات متوالیه‌یی افاده‌یه عدم اقتداری درکاردر . ادبیات عتیقه‌یی التزامدن مقصد آنك، اولدیغی کبی، شمدیکی ادبیاتمزك یرینه وضعنی آرزو ایتمك دیمك دکلدر . چونکه بویله برادعاده بولنمق ایچون شعر وادبیات کلمه‌لرینك نه معنای مفید اولدقلرندن آکاه و خبیر اولمامق لازمدر . فقط کندیمزه بر هویت، بر شخصیت تعیین ایتمکده مقتضی دکلیدر ؟ بزم ایچون تمنی اولنه‌جق بر

جهت وارسه اوده کندیلکمزی محافظه ایتمك وتأثیرات متوالیهٔ مختلفه‌دن ممکن مرتبه بزلکمزی مصون براقه‌قدر؟

اسکی ادبیاتمز صنعت جهتیله محدود ایدی ؛ شاعرك پیشگاه انظارینه آچیلان افق ادب شمدیکی کبی نامتناهی درجه‌ده واسع دکل ایدی فقط معین و آشکار ایدی . اووقت صنعت ، یالکز بونلرك انعکاسنه مدار اولوردی . کذا شمدی اویله تخیلات و تفکرات واردرکه او زمان بو درجه موجود دکلدی . ایشته بونلری کما هی حقها حس ایدوب افاده ایدن یعنی طرز جدید ادبه نسبتی مدار فخر اولان حقیقی شاعرلرك تعدد وترقی وتوسعنی کیم آرزو ایتمز ؟ بوکون فرنکلر قرون وسطی یه عائد ادبیاتلرینی هیچ اولمزسه تدقیق لسان وتاریخ ادبیات نقطهٔ نظرندن اولسون احیا ایتمکه اوغراشیورلر . . فرانسه ادبیاتك قرون وسطی قسمنه و حتی اون سکزنجی عصرك ابتداسنه قدر اولان حائنه بر نظر سریع اماله ایدیله‌جك اولورسه کوریلورکه بونلر تلکی مصالی ، کل حکایه‌سی ، رولان داستانی وسائر بومثللو افسانه‌لردن عبارتدر . فرنکلر ، بونلری بیك درلو تأویل ایله‌یالدیزلایه‌رق اووقتده‌کی فرانسزلرك اخلاق وعاداتی ،

ذوق عمومی‌یی . افکار وحسیاتی ارائه ایتدکاری جهتله بومثللو آثارك قیمتدار اولدقلرینی ادعا ایدرلرسه‌ده بونلرك هیچ برنده حسن طبیعت ذوق شاعریت یوقدر. یالکز قرون وسطی‌ده اوروپانك شرقلیلرله اولان مناسبتلك ، هر جهتده اولدیغی کبی ، ادبیاتلرینده‌ده بر ضیای انتباه آتمش اولدیغی کوریلور . حالبوکه برده بزم اوزمانکی ادبیاتمزی نظر دقته آلورسه‌ق کورورزکه : بودور ادبی جنتمکان فاتح سلطان محمد خان ثانی حضرتلرندن بدأ ایله سلطان سلیمان قانونی حضرتلری زمانی احاطه ایدر . حق الا-نصاف دوشونولورسه فرانسزلرك ، ادبیات دکل عادتا محررات بیله دنیلمه‌که شایسته اولمیان اوزمانکی یاوه‌لری، توسیع واحیا ایتمك آرزو ایتدکاری برزمانده بزم باقی ، فضولی، احمد پاشا ، شیخی ، حمدی چلبی ، ذاتی و نجاتی . . . الخ کبی بر چوق فحول ادبك اشعارینی اونوتمق و اسکی ادبیات دنیلنجه بسبتون غریب بر طرز تحریر اکلامق و بونی حالا بو صورتله اوکرتمکده نه فائده‌مز اوله‌بیلور ؟ . اللرده مدون برایکی دیواندن ماعدا آثار اسلافی مطالعه ایدن و تاریخ ادبیات عثمانیه حقنده برفکر مصیب واجمالی ویره‌بیله‌جك اولان قاچ

کیشی و اردر ؟ خراباتده ادبیاتمزك تاریخی حقنده‌کی فکرله تخریب خراباتده درمیان ایدیلان مطالعات ، محررلرنجه بادیٔ افتخار اوله بیلورمی ؟ بزم ایچون شمدی اك زیاده مفید بر طریق وارسه اوده اسکی ادبیاتمزی اونوتمیه‌رق ویریلمك ، عثمانلیلق خصائصنی هرشیدن اول نظر اهمیتله تلقی ایدرك ادبیات جدیده‌یی التزام ایتمکدر .

معلم جودی افندی حقنده بیان مطالعه اثناسنده بلااختیاری بحثدن خارجه چیقدیغمدن دها زیاده اطناب مقال ایدلمامك اوزره صدده نقل کلام ایله معلم مومی الیهك فی‌الحقیقه برادیب مقتدر اولدیغنی و منظوماتی دها کثرتلی ایسه‌ده اشعاری‌ده نادر اولمیه‌رق کندیسنك ادبیاتمز ایچون بادیٔ شرف بولندیغنی عرض ایله مطالعه‌مزه حسن خاتمه ویررز . .

مناجات

یا منیة المصیب ، و یا قصد من سها [*]
هب لی اصابة بك زدنی توّلها
ذاتك تصورنده بدایت نهایه‌در
سن ایتمه‌کده نهی ، عقول ایلر انتهی
باصماز حریم عزتکه عقل کل قدم
سد سدید سدره آکا حدّ منتها
اولدك نهان کمال ظهورکده ای لطیف
لاتدرك البصائر ، لاتکشف النهی
ما فی الوجود غیرك ماذا « کمثله »
سبحان من تنزّه عما تشبّها

---

[*] « سهو » دن ماضی اولدیغندن واوك شکلاً دخی الفه قلبی لازمدر . بعض کتب فقهیه‌ده « سهی » صورتنده یازلمش اولمسی یاسهو ناسخه یاخود مسامحات سائره‌یه محمولدر .

تبیین ایدر کمالکی هرشیده بر نظام
تفسیر ایدر جمالکی هریوزده بربها
شامل نعیمك اهل شقا و سعادته
عندالکریم یرزق کل بما اشتهی
معروف وعرف ومعرفتکله مقید ایت
جودی‌یی ایله منکر وانکاردن رها

قدومیه

ای نور ! نه رونقلی صفای سحرك وار
لطف ایله یوری دیده کبی رهگذرك وار
کیر کوکله سیر ایت نه زوابخش اثرك وار
کلشنده سنی بکلیان ازهار ترك وار
پابوسکه آماده نیجه بنده‌لرك وار
تشریف ایت افندم ، باشم اوستنده یرك وار

*
* *

کللرده تبسم شفق غنچه فمکدر
رنکین ایدن ازهاری نکاه کرمکدر

اظهار فروغ ایلیه‌جك صبحدمكدر
باش تاجی . كوزم نوری ، غبار قدمكدر
پابوسكه آماده نیجه بنده‌لرك وار
تشریف ایت افندم ، باشم اوستنده یرك وار

*
* *

دیداركی كوستر كیجه‌نی صبحدم ایله
برخنده ایله كلشنی رشك ارم ایله
دولتلی ، مروتلی ، افندم كرم ایله
بركره بزم سمته‌ده عطف قدم ایله
پابوسكه آماده نیجه بنده‌لرك وار
تشریف ایت افندم ، باشم اوستنده یرك وار

*
* *

تشریفك ایدر كلشنی رشك آور جنت
هرباصدیجغك یرده آچار ورد مسرت
بوبغچه سنكدر سكا تكلیفه نه حاجت
لطف ایله تفرج بیور ای نخل ملاحت
پابوسكه آماده نیجه بنده‌لرك وار
تشریف ایت افندم ، باشم اوستنده یرك وار

*
* *

طیش پنجره‌یه چیقدی باقار کوزده بکلر
مژکانلری اطرافه طاغتدی سنی بکلر
بیهوده‌می یوللرده کوز آچمش بو چیچکلر
تشریفڭ ایچوندر بو تدارك ، بوامکلر
پابوسکه حاضر بو قدر بنده‌لرك وار
تشریف بیور ، چشم وسر اوستنده یرك وار

مناجات

ای سن که بندن اوّل ایدڭ آشنا بڭا
ویردڭ شهودده روشنیء روشنا بڭا
بنلك خرابه زارینه رهبرلك ایلدڭ
سنسین وصول ایچونده سڭا رهنما بڭا
لاشی ایکن وجود ویروب جان باغشلادڭ
واجب دکلمی جانمی ویرمك سڭا بڭا
یارب ثنای نفسکه عاجز وسیله‌یم
بندن سڭا ثنا دخی سندن عطا بڭا
یارب فنای مطلقه‌در نامزدلکم
بالله بن دیدکجه کلیر بر حیا بڭا

یوقلقله مست نشئهٔ توحید قیل مدام
لائق سکا وجود ، موافق فنا بکا
کسدم حسابی عقلدن آچدم کتابکی
عشقك اولنجه فاتحهٔ اهتدا بکا
جودی‌یی ایلدکجه طبیعت کدر پذیر
سن ویر مدام عشقله یارب صفا بکا

عمله شرقیسی

مادام « « « پدر ومادرمزدر
قانون مساعی رهمز ، رهبرمزدر
سعی وعمله ، کسبه عبادت دیمش الله
تبشیر ایدن اولوجهله پیغمبرمزدر
زنجیر مساعی‌که من المهد الی اللحد
دولاب حیات آنده دونر محورمزدر
صافیتی آغوشمزه آندی مساعی
مسکنلك ایسه خارج دار ودرمزدر

بز قوللرك اقدامیدر اعمار ایدن ارضی
کهنه کره‌نك ثروتی تاب وفرمزدر
بز صید ایدرز سعیله امواجدن انجو
الماسله مرجان دخی دست آورمزدر
عالم اولور ارباب مساعی‌یه مسخّر
بز عالمك اوغلی ، اوبزم چاکرمزدر
برسفره قوروب ایتمش اکا بزلری دعوت
دعوت متساوی ، متفاوت یرمزدر
یکدیکری کل ایمدی برادر سوه‌لم کل
کل کل که محبت ازلی جوهرمزدر
خلقتده برز ، مایه‌ده بر عین خمیرز
تاکی بوغرض مانع یکدیکرمزدر
تسمیم سعادت ایدن اول کبر ، بوکیندر
کویاکه طبیعتلرمز ازدرمزدر
نسیان ایده‌لم بغض وعداوتله شقاقی
ترك ایت که اویوز دشمن بد منظرمزدر
کیرمش کبی کویا ایکی جان عین وجوده
یکجان اوله‌لم تاکه جهان بسترمزدر

جمع اولسه بوقوتله اوشفقت طوغار آندن
فرزند سماوی که سعادتلرمزدر

تحیر

کتاب کونی موافقدر ایتسه‌لر تعبیر
کتاب ممتنع الحل قابل التفسیر
نه‌در مقاصد طول ودراز عمر قصیر ؟
حصول معرفت حضرت آله قدیر

باقاسه جمله جهان عین مقصده خادم
بواتحاده خالل ویرمز اختلاف کثیر
طباع خلق تحری‌ء خالقه مجبول
ایدر قبائحه نفرت ، محاسنی توقیر

نفوس ناطقه عرفانی نسبتنده ایدر
وجود وقدرت حقی تصور وتصویر
اکرچه عجز بشر حائل حقیقتدر
فقط اودر ایدن الله اکبری تکبیر

یازق اونوع شریفی دوشوردی بر بوینه
بو کیرودار تقاضای عالم تدبیر
کیمی مذلت وحشتله بادیه پیما
کیمی رفاه تمدنله وقفه کیر مصیر
کیمی وجود بنی نوعنی ایدر اهلاك
کیمی ضمائر همجنسنی قیلر تنویر
کماله میل جبلیدر آدم اوغلنده
اصول تربیه ناقص ، دلیل پر تقصیر

نظیرهٔ غزل فضولی

قدبدا بالعشق فی الاکوان کل مابدا
مدوجذر عشقدندر التماع وانطوا
عشقدر اول بحر اعظم کیم آنك امواجیدر
بو پیاپی حادثات وبودمادم ماجری
مایهٔ خلقت حقیقتده خمیر عشقدر
ذره‌لر مجذوب وجاذب ، نجمه‌لر جنبشنما

سرّ زوجی وحدت مولود ایله اخبار ایدن
ایلمشدر وحدت زوجینه عشقی مبتدا
ای صانان خالی هوای عشقدن دلخانه‌سن
سویله جای جان اولورمی خانهٔ خالی هوا
حرمطلق وارسه عالمده اسیر عشقدر
عشق قانوننده ملغادر روا وناروا
سر عشقی ایلدك تحقیق عشق اولسون سکا
آشنای حق ایمش جودی مگر عشق آشنا

تنبل

وار ایمش شمدی ، یا بوندن اوّل
دشمن سعی وعمل بر تنبل
سورمیوب عمری ایچنده ایشه ال
دیر ایمش بنجه کسل عین عسل
نه کلیرسه اوگمه بر ایچرم
شوجهاندن نصل اولسه کچرم

حكمادن كچنوب همده حریف
اكثر خلقی ایدرمش تزییف
باق نه سویلر ایمش اول ذات شریف
« بلها بیلسه عطالت نه لطیف

شویله بر كوشه‌ده راحت یشارم
شو چالیشقانلره واه شاشارم
كهنه دنیایه كیم آتمش كه تمل
بن دخی ایلیه‌یم طرح امل
چكیلیرمی بوقدر جنك و جدل
باقیه جرمه حق عز و جل

چونكه طاعت دخی مشكل نجه
قالقه‌مم اویله صباح ایركنجه
كیمی اصلاح انامه ساعی
كندی حقنده بلاڭی داعی
كیمی غیرك سوریسیچون راعی
كیمی قوال وكیمی سمّاعی
قیومك ماندالنی سوركولرم
عالمك حالنه كیزلی كولرم

چفتجینك دوشمز الندن صپانی
صاوورور بجدیکنی اون قپانی
ایشی سومم سورم ایش یاپانی
الله اصلاح ایده یولدن صاپانی
دوشونوب بنده یورلدم خیلی
وار ایمش سعیه قفامك میلی »
حضرت سعی آکا آچدی دهنی
دیدی «کیم ویردی سکا پیرهنی !
یوق یوق ای جانلی جنازه کفنی
سومز الله ده بنی سومینی
طویمدکمی که بیورمش مولی ؟
سعیدن بشقه یوق انسانه رها
یدیکك ، کیدیکك آثارمدر
یاتدیغك اوده بنم دارمدر
عاطلان سائل بیعارمدر
چالیشان نان ونعمخوارمدر
ایسته بندن که ای احمق ویره‌یم
یوقسه آچ یات ده سکا حق ویره‌یم »

قطعه

خدانك بشقه بشقه لطفیدر اعداد واستعداد
ایدر سمع وصدا، چشم وضیا، شم وهوا پیدا
نه منعمدر که ایلر نعمتن ترویج نعمتله
طبیعتده غدادن اوّل ایلر اشتها پیدا

معشوقی طرفندن سولدیکی ایچون کریه بارتاثر اولان
کوزل کوزلی برقز حقنده سویلنمش برکفته:

عاشق بی‌رحم ایچون لایقمی جانان آغلاسین
دردك استغناسنه یانسین‌ده درمان آغلاسین
ای کوزل کوزلوم نه‌لائقدر بو چشمان آغلاسین
هیچ اولورمی نازنینم نازنینان آغلاسین
نرکس مخمورکی کریان ایدن قان آغلاسین
آغلادان برآن‌سنی عالمده هرآن آغلاسین

آیینه قارشیسنده

ای مثالم! نه عرضسین نه ده جوهرسین سن
ظل ایسه‌گر هله بر ظل منورسین سن
بن نه یاپسه‌م آنی در حال ایدییورسین تقلید
نه تحفسین؟ نی تقلیده هوسکرسین سن
نظر ایتدکجه سکا بن بکا منظور اولورم
بنده‌کی شکل و ادا بنده‌کی پیکرسین سن
ایکیمز برمی و یاهر برمز بشقه‌می یز؟
سنده مرسوم بنم، بنده مصورسین سن
سنمیسین یوقسه ضمیرم که اولورسین ظاهر؟
یوغیکن آینه یارده مقدرسین سن؟
بکا سن وهلهٔ اولی‌ده کورندك معروف
چشم دقتله باقادقجه منکرسین سن
بوندن اول سنی بن بشقه کوروردم شمدی
عجبا بنمی دکشدم که مغیرسین سن؟
یکمزاجز اوقدر کولسه‌م ایدرسین خنده
بن مکدر ایسه‌م البته مکدرسین سن
عاشقم آه سکا آه! در آغوش ایده‌مم
ایره‌مم وصلنکه غیر میسرسین سن

آره‌مزده سر مو فرق وتفاوت یوقدر
رونما آینه‌در صانه‌که دیکرسین سن
وار ایکن اورته‌ده بن سن اوله‌مزسین موجود
سنده ظاهر بنم انجق بکا مظهرسین سن

«مخمس»

نه‌در الله بو سودا بیله‌مم
نه‌یی حاوی شو سویدا بیله‌مم
دلده بر سوکیلی پیدا بیله‌مم
بنده بر سوکی هویدا بیله‌مم
سورم سودیکم اما بیله‌مم

§

عشق دیرلر نه‌بیلنمز معنی
آنی اربابی بیلیرمش حالا
بیلیور کوکلم او حالی اما
بیله‌مم سودیکمی واحیفا
سورم سودیکم اما بیله‌مم

عشق هم نشئهٔ حکمت اوله‌مز
عالم صحوده جنت اوله‌مز
بو محبت کبی نعمت اوله‌مز
دیمه مجهوله محبت اوله‌مز
سورم سودیکم اما بیله‌مم

§

بوزمه بیهوده تسلّیمی بنم
قاپامه راه تعلّیمی بنم
بیلیر الله تجلّیمی بنم
صورمه اسرار تولیمی بنم
سورم سودیکم اما بیله‌مم

§

مایه‌مز ماء محبتدندر
او محبت دخی جنتدندر
سویلوب سومك آفتدندر
سودیکم بیلممك الفتدندر
سورم سودیکم اما بیله‌مم

§

ایلدم خیلی وجوهه تطبیق
اولمدی وجه پذیر توفیق
جودیا سرّ محبت نه دقیق
شونی ایتدم که نهایت تحقیق
سورم سودیکم اما بیلهمم

غزل دیگر

کاهی بهار ، گاه خزان سویلرم سکا
احوال قلب زاره نشان سویلرم سکا
سر پوشك آت که وجه ضمیرم عیان اوله
یا کی طلسم گنج نهان سویلرم سکا
توزقونمسون اودامن عصمتاً بکه
کوکلم نه حکم ایدرسه همان سویلرم سکا
طور خاکپایی اولدیغم وار ویوغمی
خوش برزمین بولور اوزمان سویلرم سکا
کلبوی راز گرچه دکلدر لب آشنا
بن لب بلب ، دهان بدهان سویلرم سکا

بی سکته نظم آیت اعجاز شیوه سین
ای سرو ناز روح روان سویلرم سکا
تفصیل حسنی مجمل اوقور ترکیز یوزك
روح البیان آیت آن سویلرم سکا
ای عاشق پیر کنجلر ایله الفتك سنك
کوردکمی سویله بویله جوان سویلرم سکا
جودی بلوغ رتبهٔ فضلکده یوق سوزم
سحر آفرین بلیغ بیان سویلرم سکا
هر نرده اولسه فیض بولور مستعد اولان
اللهنمون اولور قمر و آفتاب آکا
بیلمز خدانی مظهر مخصوصه منحصر
عارف که هر جهتدن اولور فتح باب آکا
جودی شویم نقید واطلاقی آکدیرر
ثابتمیدر حدوث نکارش بر آب آکا

رباعیات

الله تجلیسنی تکرار ایتمز
بر شیئ ایکی صفحه‌ده اظهار ایتمز

آثار نوانودر اولان منظورك
بیلمز بونی ، کیم دقت آثار ایتمز

*
* *

هرشی کوریئور نفسنه غایتله یقین
بونده کوز آچان اولمامق اولماز خودبین
بن هرنه بکنسهم ، نهدن ایتسهم نفرت
بندن بکا تحسین ، بکا بندن نفرت

*
* *

بیلدم بوجهان هستیء چیزیدندر
یکلختیء کون اکمل تیزیدندر
نردن کلور خاکه بونطق جانبخش !
حیرت بکا بوحس غریزیدندر !

غزل

بزم عیشم بی تکلف ، صحن میخانهم خراب
برشکسته ساغر واجداد مائده برشراب
خانه بردوشم سکونم کوشهٔ قابمده‌در
متصل عمرم سفربر ، کاروبارم اغتراب

منزلم سوق الطبيعه، همتم فوق الطباع
بن نزوله سرفتاده ، پای همت درركاب
نقد حالم بی تمتع ، یاد ماضی نامفید
فكر استقبال خوليا ، حاصلم صفرالحساب
جان نذر جانان نه‌معنی ؟ عشق هانكی دردسر ؟
بر بیان یوق طوغریسین ، والله اعلم بالصواب
التفات ساقیٔ دوران بهار خنده‌ریز
دورهٔ تكرار مجلس دورجام آفتاب
شعلهٔ مهتاب سیمین ساق ساقیدن نشان
شمهٔ ازهار خوشبو برندیم مستطاب
شمع بزمم هركیجه آویزهٔ عقد النجوم
جامه خوابمدر چمنلر آبدا‌ءدر سحاب
مطرب دلكشترانه‌م جویبار بی قرار
چنكیٔ میدان جولان كردباد پرشتاب
هرنهال روحپرور الده خامه بر ادیب
هرورق برقطعه حكمت ، هرصدا فصل الخطاب

دیکر غزل

فیض الوجود کیم عرفادیر شراب آکا
بر بر حبابدر کرهٔ بی حساب آکا
بیلمم نه‌شیشه‌در اولان اول باده‌یی محیط
ویرمز بورتبه جوش خروش اضطراب آکا
نوش ایلین اومیدن اولور مست رقص ایدر
کچد کچه نشئه دور ویرر انقلاب آکا
شیخم اکرچه مظهر فیض الوجودسین
بالله نیجه مظهر کامل شباب آکا
مافی الوجود ابدع من ذلك الوجود
تفسیر ایچون بونکته‌یی عالم کتاب آکا
بر دوحه‌درکه آنده آچار صد هزار کل
هپ بشقه بشقه رنك ویرر آب وتاب آکا
بکزر جهان مظاهری دلبر یکاغنه
باقدقچه عارض اولمه‌ده رنکین حجاب آکا
هرذره ده‌برحرف مآل صانع
هرنوعده برمعنیٔ دیکر لامع

انموزج تفصیل صفات انساندر
دینمش کلّم آدمه کون جامع

غزل

غور طبعه دوشدم انوارم کذار ایتمز بکا
بختی سیر ایت یار جانم یار غار ایتمز بکا
طبع تاریکمدن اولمز نور جانم منجلی
هی نه مظلم شب که یارب انفجار ایتمز بکا
جویبار اولسهم روان اولسهم آیاغن اویمکه
سرو نازم سایه‌سن زیب کنار ایتمز بکا
کاتب کاتم دکلدر یوقسه اشك غمنویس
بر محاسب دردمی اویله شمار ایتمز بکا
بیلمسه جانان جمالندن ابد کسمم نکاه
پای رخشی بویله تهییج غبار ایتمز بکا
ای سمندیار کل سینه‌مده جولان ایله سن
خاکسارم کوك یره اینسه خسار ایتمز بکا

جودیا جانانمك حیران استغناسی یم
عرش وفرش اولسه‌مده ایتمز اعتبار ایتمز بکا

برنوا

شکاف لوحهٔ محفوظ ایدن جنانمزی
نجوم وحی ایله زین ایتمش آسمانمزی
منافذ لمعات اسرار حقدر
سور صانمه کوروب نور کهکشانمزی
باقلك نصل آقیدر موجه موجه فیض دلی
مدارکلك بیان ایلین بنانمزی
مداد خامهٔ حقدر عناصر عالم
یازار قوالب معنای جاودانمزی
سروش قوهٔ ترکیب وحل عنصردر
فقط افاضه قیلان حقدر آب جانمزی
نشاط روحمز الفاظ کونه ساریدر
کورك نه‌رتبه مؤثرمی روانمزی

نه نشئه‌در هیجانبخش اولان جماداته
نه نفخه‌در پرایدن نای ناودانمزی
اگرچه مدصدا ایلدی ازل ابده
هنوز کچمدی میدان بی کرانمزی
اوزاندی هرطرفه دوربین نورشهود
هنوز کورمدی سرحد بی نشانمزی
نوای بلبل قدسی‌یه آشنایوقدر
غریب یرلره یاپمشلر آشیانمزی

برغزل

کوسترر هر نشئه‌سنده لابقا دنیا بکا
بر فنا ثابت قیلار هردم فنا دنیا بکا
خطوهٔ سمت عدمدر جنبش عرق وجود
قطع منزلچون ایدر سوق هوا دنیا بکا
ای اولان قائل بقای انتظام عالمه
ایتمه‌ده اثبات عکس مدعا دنیا بکا

بن بقای جوهر فردی سکا بخش ایلدم
چاك چاك اولدقده الویرمز دها دنیا بکا
فیلسوفان قوی آراشدیرسین مدار استناد
بن امین اولدم که اولمز متکا دنیا بکا
موجه‌لن چشممده ای دریای خیرت موجه‌لن
اولمسون تا بر نفس چشم آشنا دنیا بکا
چشم حسرت التفات ایلر عمای مطلقه
جودیا آچدقجه باب ابتلا دنیا بکا

غزل

دوستم الله بیلیر بندن یقینسین سن بکا
سن بکا یار اول ظفر بولمق قولایدر بن بکا
جان بوظلمتخانه‌ده برلحظه آرام ایلمز
اولمسه مفتوح اگر سندن یکا روزن بکا
آلمشم دهرك سموندن نسیم لطفکی
برحقیقت عرض ایدر کلخن بکا ، کلشن بکا

بن حیاتی بر حرارتدن عبارت دیرایدم
اولمدن اوّل همای عشق ظل افکن بکا
عقله اویدم یتمدی سرمنزل مقصوده یول
چیقدی نوادیده رهبر صاندیغم رهزن بکا
ای کریبان غنچۀ سودادہ سن قالدك هنوز
سندن اعلا چیقدی سیرایت چاکیٔ دامن بکا
انتخاب مقصد ایتسەیدم بولوردم مقصدم
اجودی مقصدی سچمك دکل اهون بکا

دیکر غزل

کوستروب جولانە دلخواهمجە بر هامون بکا
عشقدن ویرمش قضا احکامی بر قانون بکا
عشقدر دستمده زاهد باشلی دستور العمل
مد پای اولماز حدود اللهدن بیرون بکا
بر مقامه خاصدر ظن ایتمیك آهنکمی
اوکرەدر قانون عشق آهنك کوناکون بکا

معنیٔ روحم بیان استر حروف جسمله
اقتضا ایتمش بوشکلی بنده کی مضمون بکا
مائلم بالله شو دولابك شو خوش آهنکنه
کرچه چوق کوستردی دوران دور ناموزون بکا
بیلدیکز افسانهٔ دوراندن ای خوبان خوشم
ایلیك الله ایچون سزلرده بر افسون بکا
قالمدی خاطرده جمعیت ، پریشان سویلرم
زلف شبکون اولدی بر سودای روز افزون بکا
بنمی‌یم جانانمیدر جودی سزای مرحمت
باقدی جانانم نیچون یارب بوکون محزون بکا

برنجی دفترك
صوکی

PL
213
E47
1893
v.1